К
Ч-12
30502-чув.

Чăваш БУКВАРĔ

Аа Ӑӑ Бб Вв
Ёё Жж Зз
Мм Нн Оо Пп
Уу Ӳӳ Фф
Щщ ъ Ыы ь

КОНТРОЛЬНЫЙ
ЭКЗЕМПЛЯР

кф
81.411.2
К
Ч-12

Чăваш БУКВАРĔ

Чăваш АССР Çутĕç министерстви
шкулсенче усă курма йышăннă

Хушса çĕнетнĕ
3-мĕш кăларăм

Шупашкар
Чăваш кĕнеке издательстви
1987

ББК 83.3 Чув я 72
Ч 12

Обязат. экз.

81.411.2
ЧС (чув)

Букваре РСФСР Çутĕç министерствин наци шкулĕсен наука тĕпчев институчĕн Чăваш лабораторийĕнче хатĕрленĕ. Çырас ĕçе наука сотрудникĕ Т. В. Артемьева, педагогика наукисен кандидачĕ М. К. Волков, филологи наукисен докторĕ Л. П. Сергеев профессор хутшăннă.

Авторсен ушкăнне М. К. Волков ертсе пынă, вăлах кĕнекене пĕтĕмĕшле редакциленĕ.

ПРОВЕРЕНО
20 08

30502 чув

Чувашская Республиканская БИБЛИОТЕКА им. М. Горького

Ч $\frac{4306020200—092}{М 136(03)—87}$ 96—87

© Чăваш кĕнеке издательстви, 1987 ç.

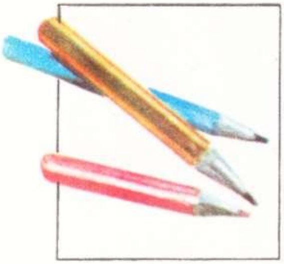

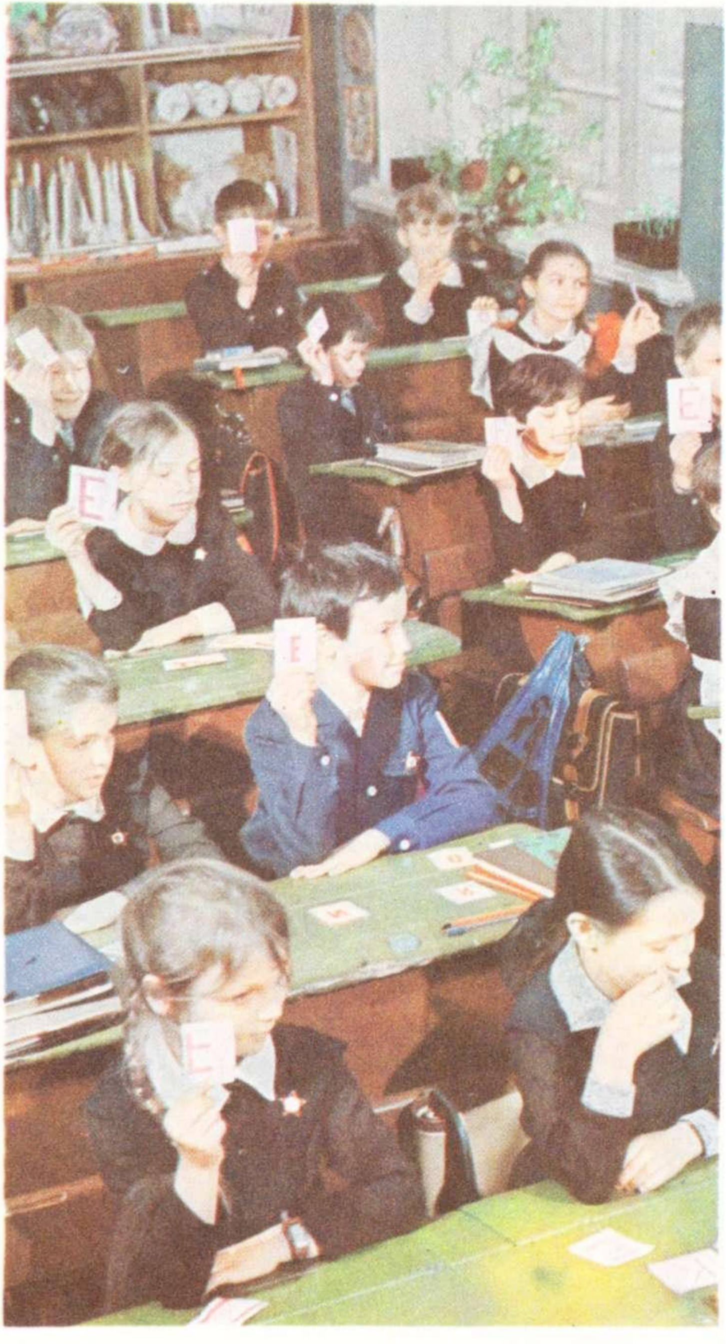

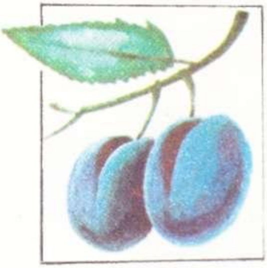

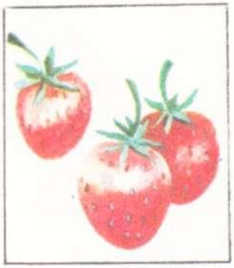

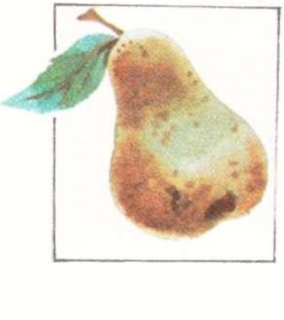

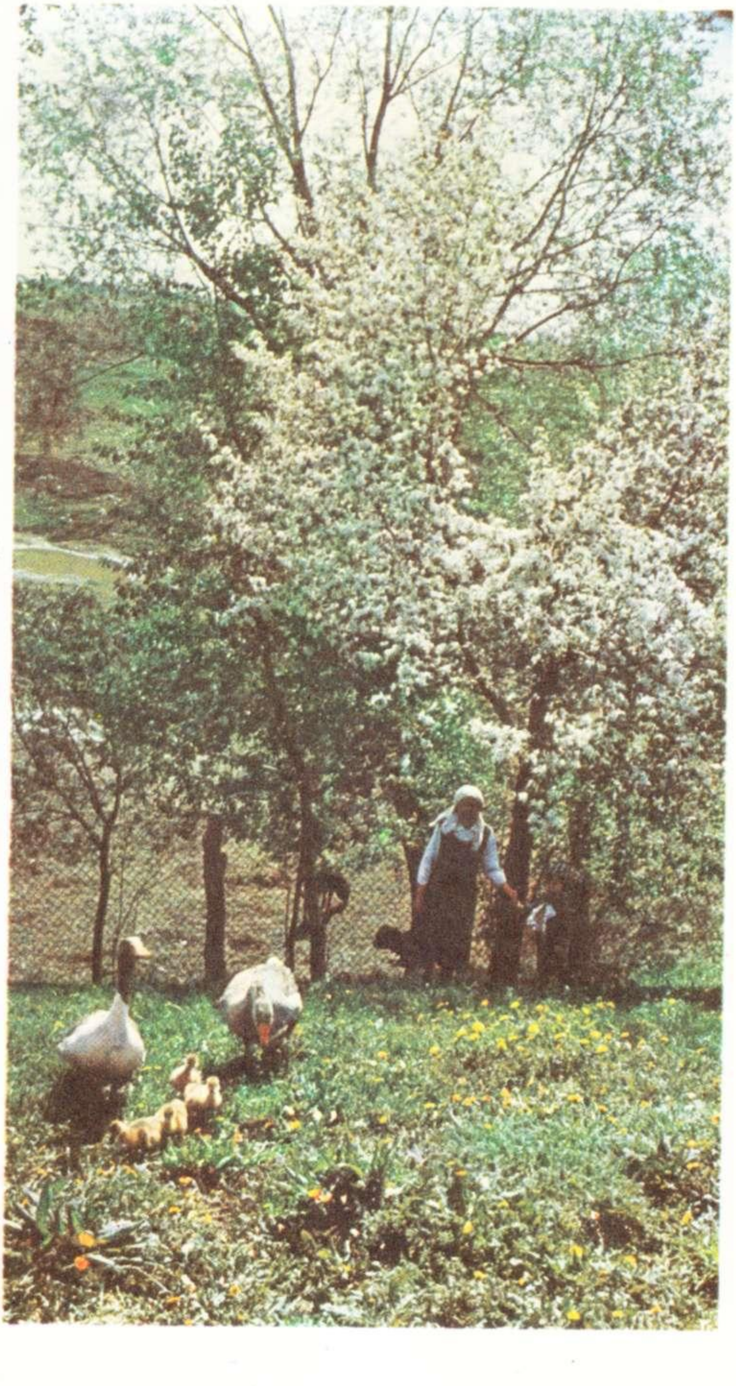

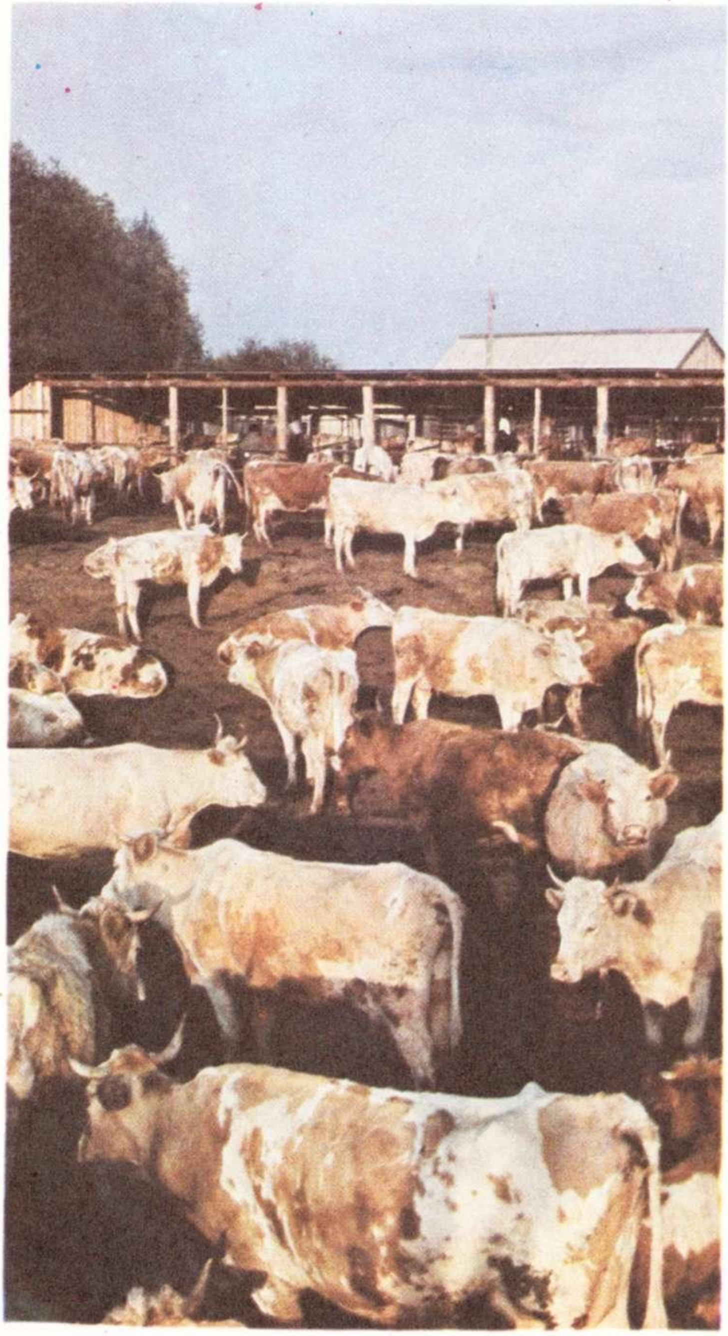

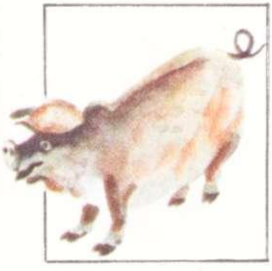

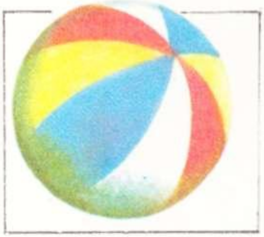

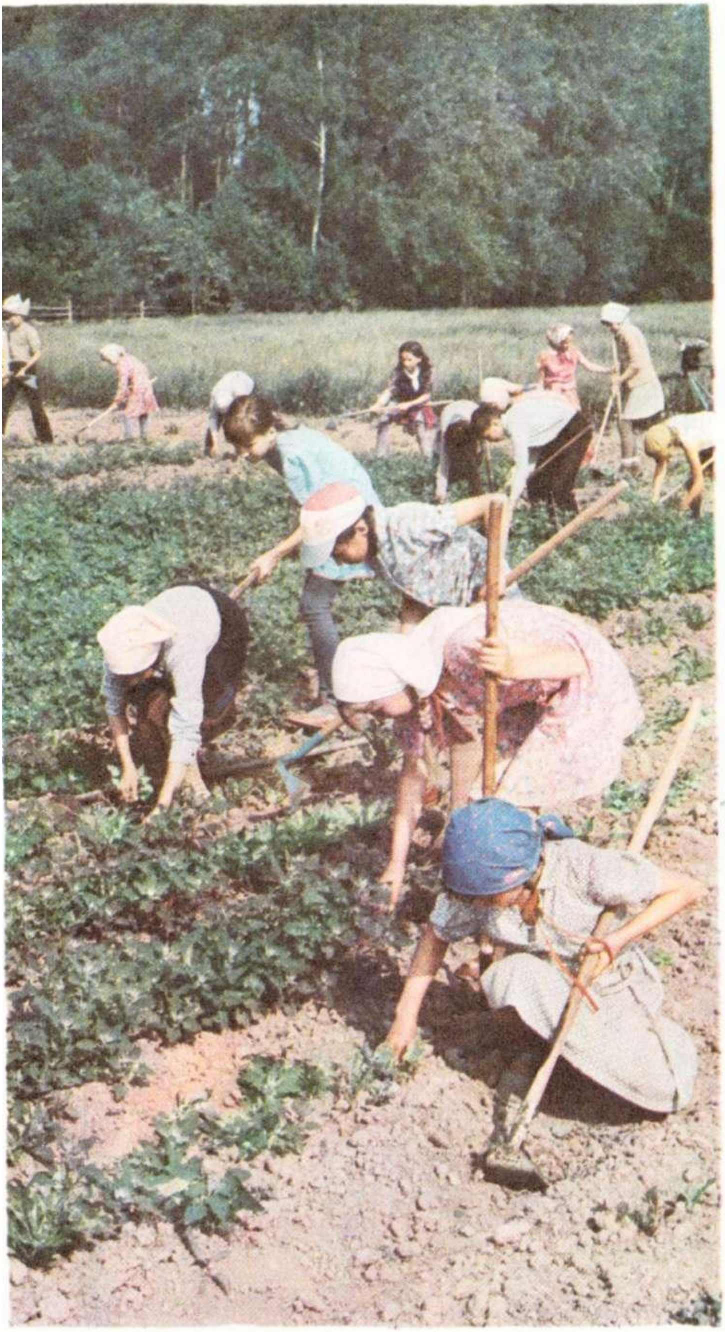

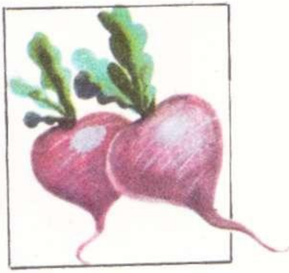

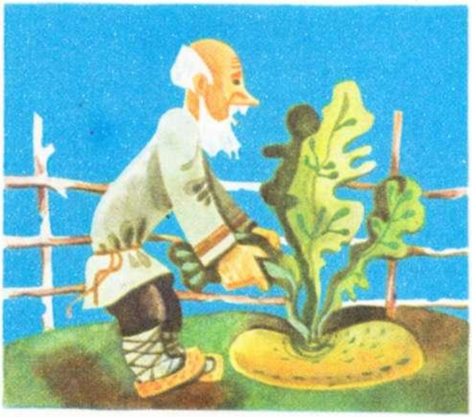

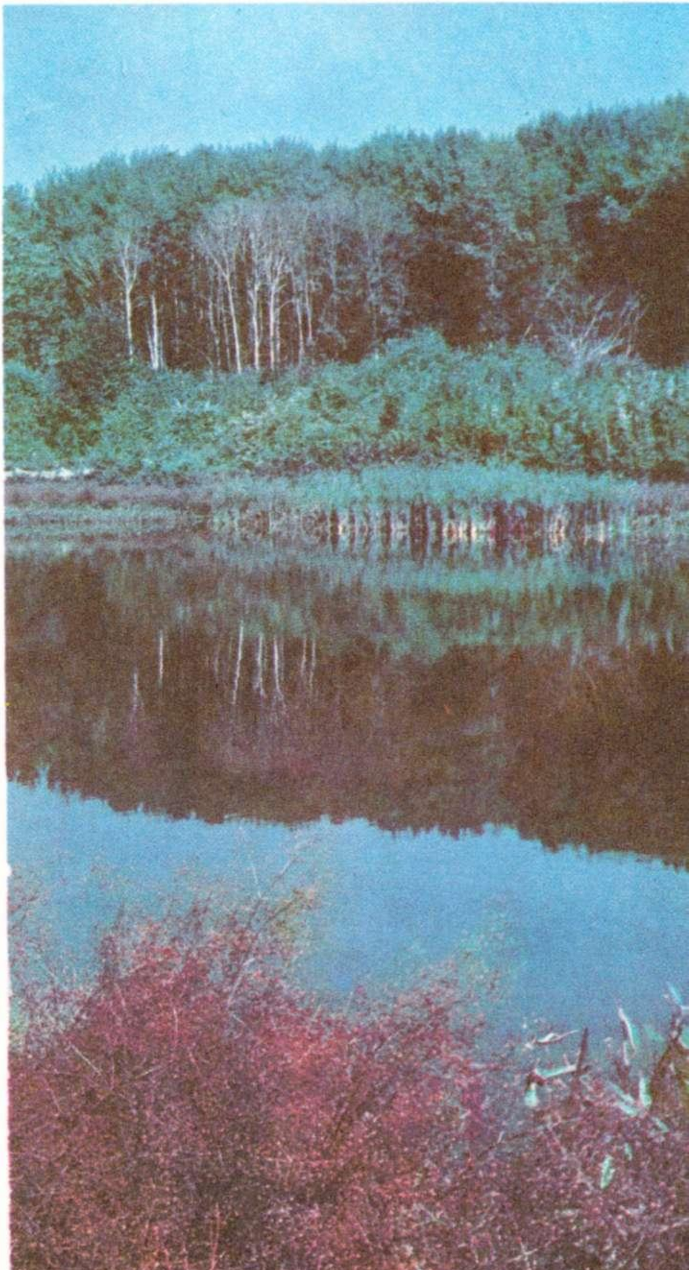

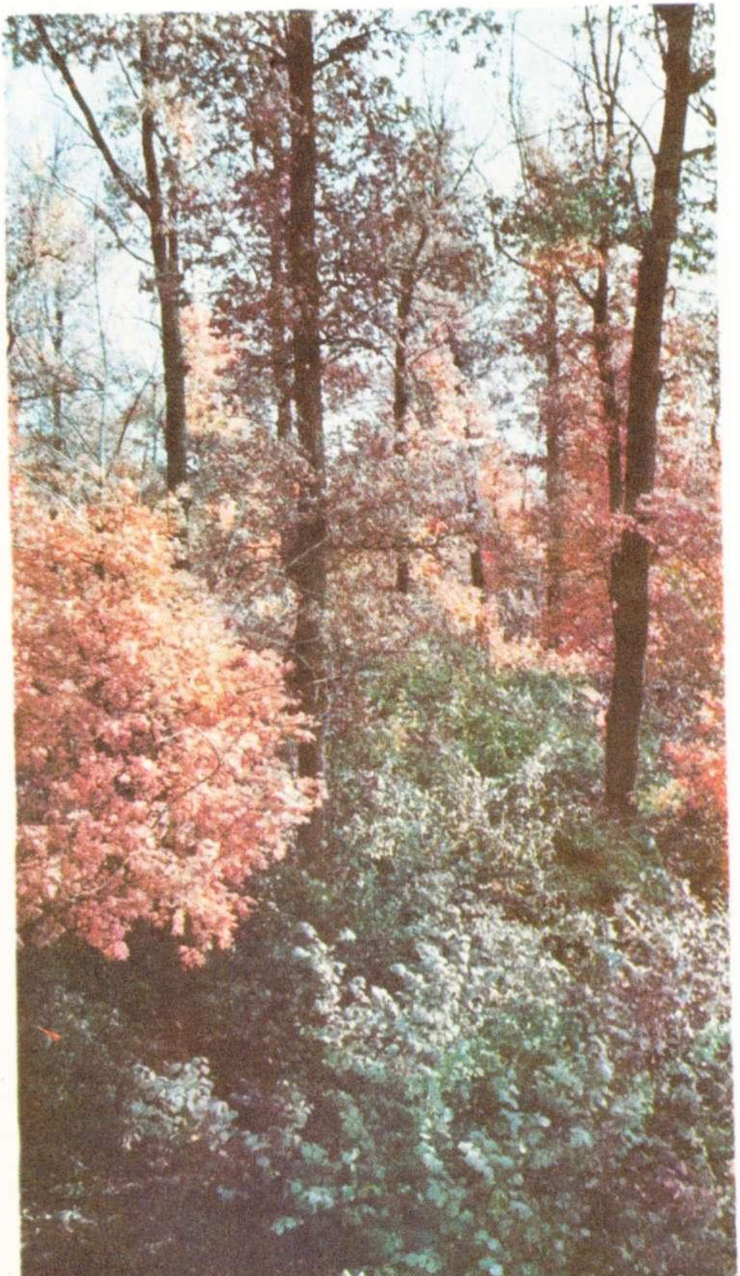

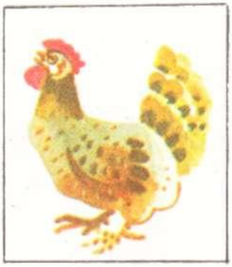

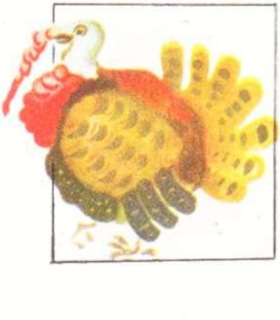

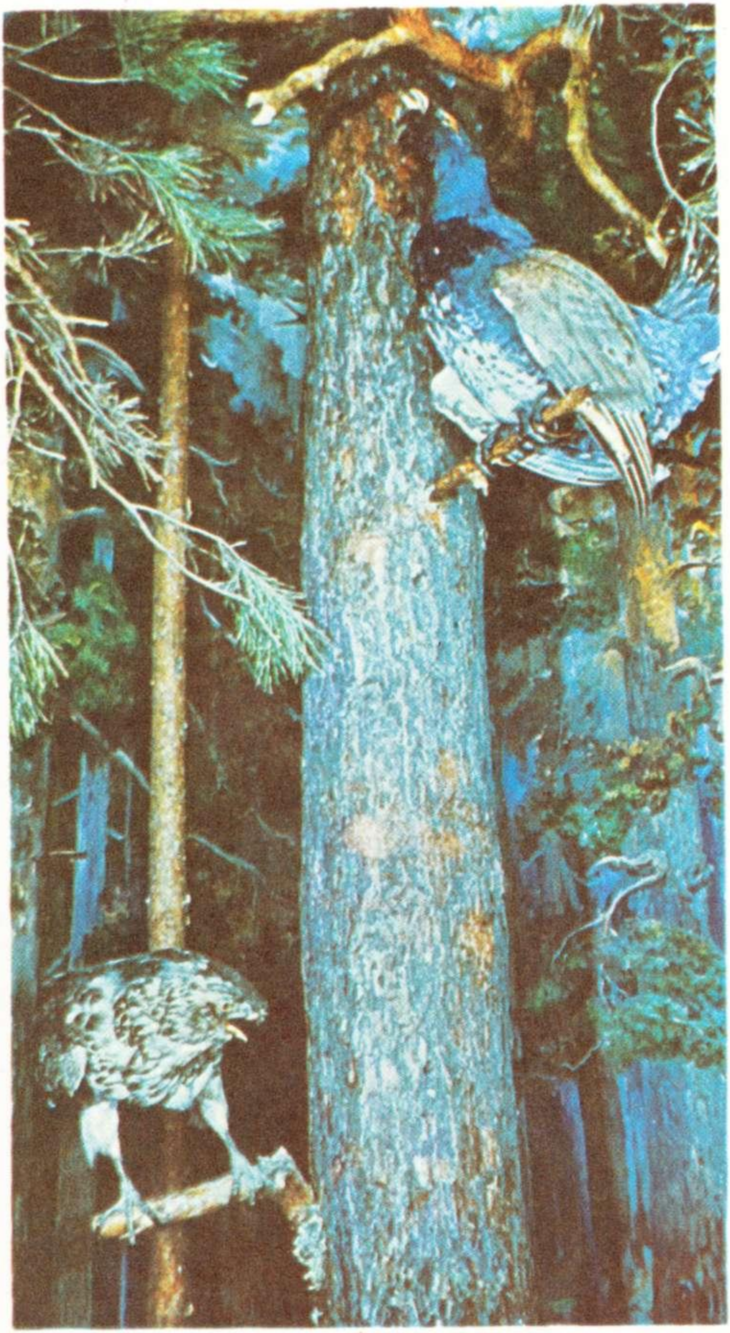

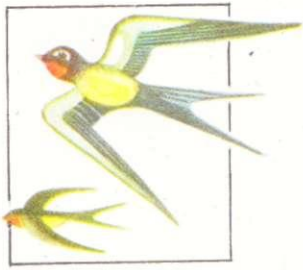

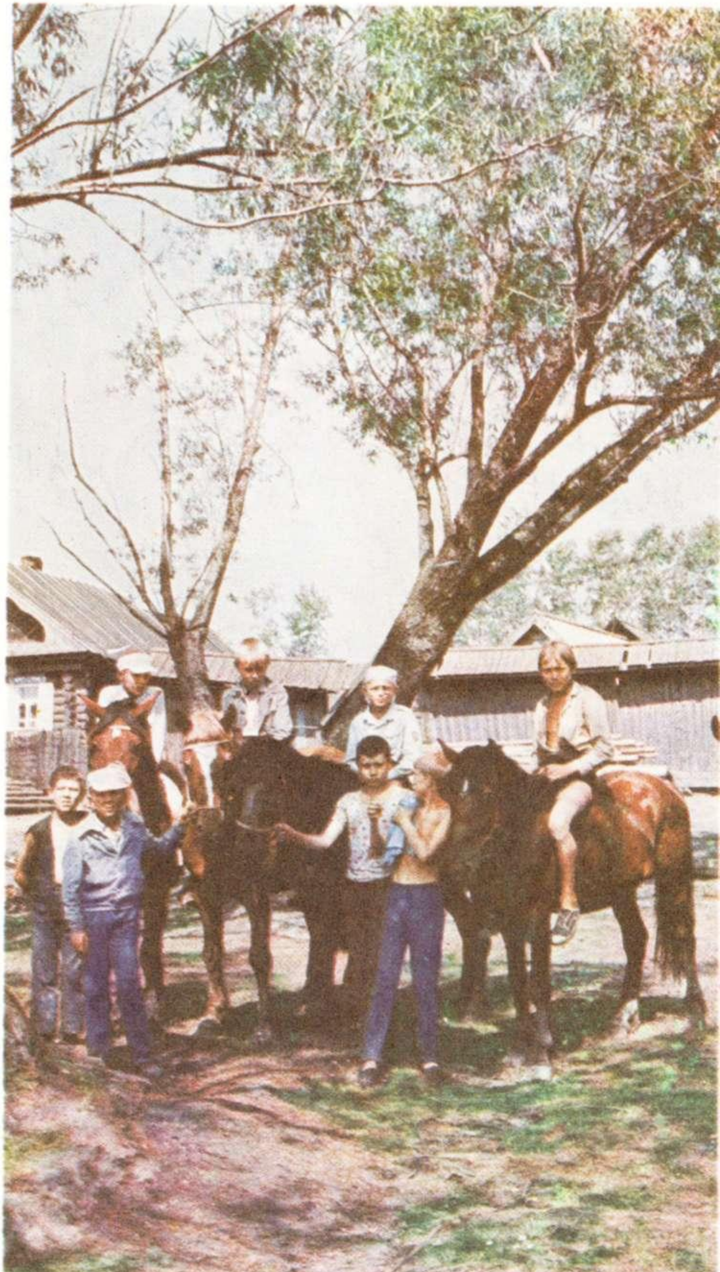

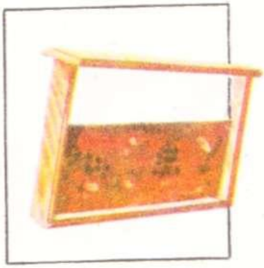

КОНДИТЕРСКИЕ ИЗДЕЛИЯ
КОНФЕТЫ

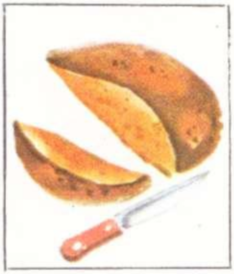

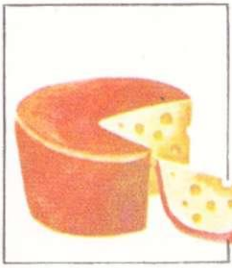

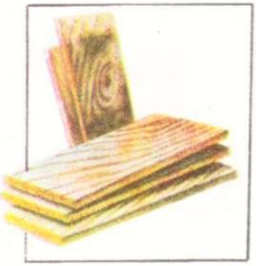
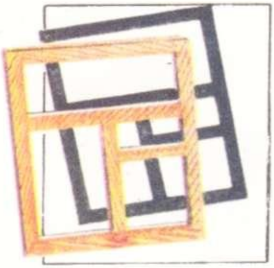

САСПАЛЛИСЕМПЕ ПАЛЛАШАТПӐР.

Aa
Aa
Aa
Aa

Aa

a

a

Аа
Уу
А-у-у!..
У-а!

у́

у

Уу

у́

у

ă □ á □

Aa
Уy
Ăă

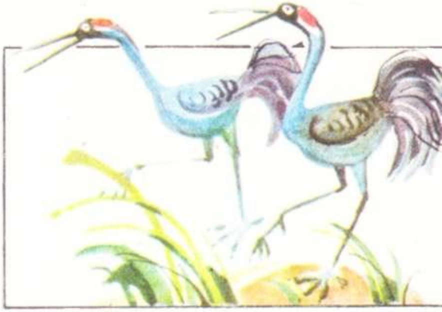

□ ă □ □ a □ ○ □

Ăă

□ ă □

□ ă □ á □

ан на   ун ну   ăн нă

а | на   у | нăн   у | на

Ан | на   ăн | нă   у | на | нă

а á н

Нн

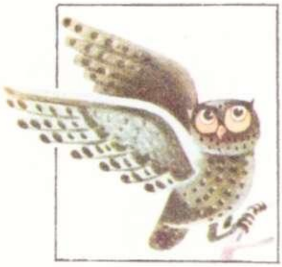

— Анна, ан!

Анна аннă.

ал ла ăл лă ул лу

а | ла а | лă у | ла
ал | ла ал | лă ан ула

□л(а)□(á)

Лл

□(ă)□(а)□(á)л

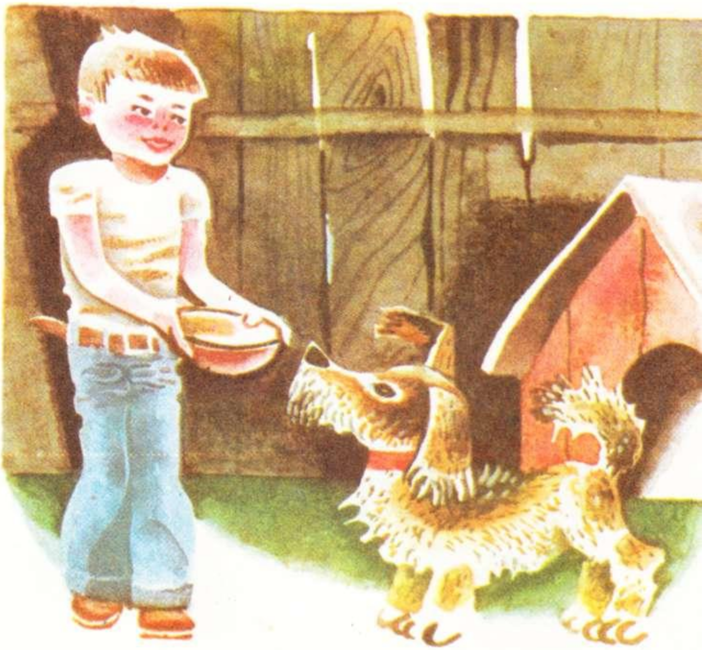

Ула□ уланă.
— Ула□ , ан ула!

ăна ________ .

ам ма ăм мă ум му

лум ма | на у | лăм

ман ма | ла ă | ман

м ă л а □ ý □

Мм

Ула □ ăн 3 .

Ула □ аманнă.

Анна ăна ____ .

м у л □ á □

□у́лă

ат та   ут ту   ăт тă

тăн	ту|лă	ут
тун	ту|тă	у|тăм
тат	тă|лă	ут|лан

Тт

тă□нá

Анна □ăлан утланнă.
— Антун, ут утлан!
Антун ут утланнă.
— Утăм, малалла ут!

та тан ту тул тă тăм

тăм	Ан|на	тум
тă|ма	у|нăн	тум|ла
тă|ман	ун|тан	тум|лан

(á)□(ă)

Анна тăнă.
— Анна, тумлан!
Анна тумланнă.

Унтан тумланма____.

т у́ □ ă у □ ăм т ◯ н

п ý л ă

ап па   уп пу   ăп пă

пăт	туп	ту | та
пă | та	ту | пă	ту | тă
пă | тă	ту | па	туп | нă

П п

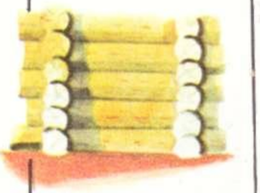

п у □ á

п ý □ т ă

— Аппа, пăтă-ă-ă!
Анна Антуна пăтă панă.
Антун пăтта тутаннă.
Пăтă тутлă пулнă.
Антун лăпланнă.

па пат пу пут пă пăт
ап тап уп туп ăп тăп

Пă | ла пу | лă
пă | лан ă | ман
па | лан тă | ман

п ă □ а □ у́ т

Атăл анлă.
Унта пулă нума□.
Антун пулла аннă.
Пулă ăман ___ .

ш а п а́

аш ша ăш шă уш шу

ă | шă
ă | шăн
ă | шăн | нă

пу | лă
пу | лăш
пу | лă | шу

Шш

ш ă л а́ н

Аллăпа Ануш шăлан татнă.

Анушăн тулнă.

Аллăн тулман.

— Ануш, мана пулăш!

ша шан шу шут шă шăп

ă | шă та | шă

ă | шăн таш | ла

ă | ша | ла таш | ла | нă.

Ануш аппа ____ □алана.

Антун ташлана.

Анна ташлама □ăтаннă.

— Анна, ташла, ан □ăтан!

Анна та ташлама тăнă.

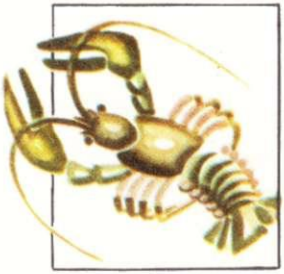

р а □

ра ар ур ру ăр рă

лар	у | ра	ар | лан
пар	пу | ра	ар | ман
тар	у | рам	Ра | ман

Рр

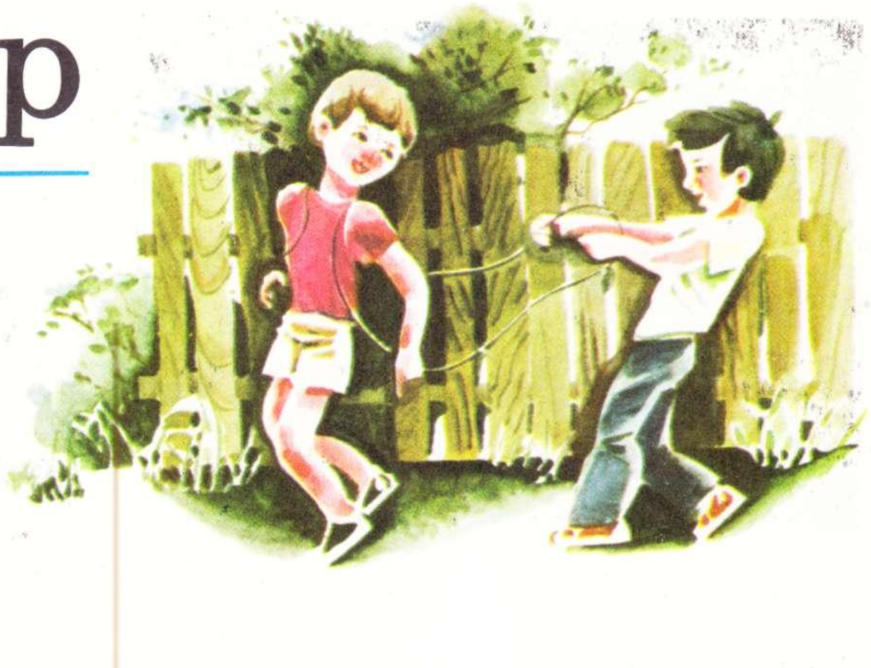

Урамра ăшă.

— Раман, урама ту □!

Шурăпа Раман лашалла ___ .

Раман лаша пулнă.

ар мар ур пур ăр тăр

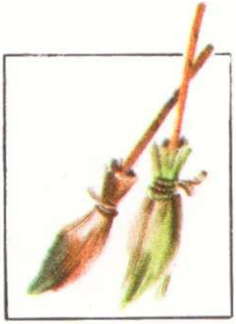

пăр	у | ра	шу | рă
пă | ра	ур | па	шу | рат
пу | ра	у | ра | па	ту | рат

ш ă п ă □

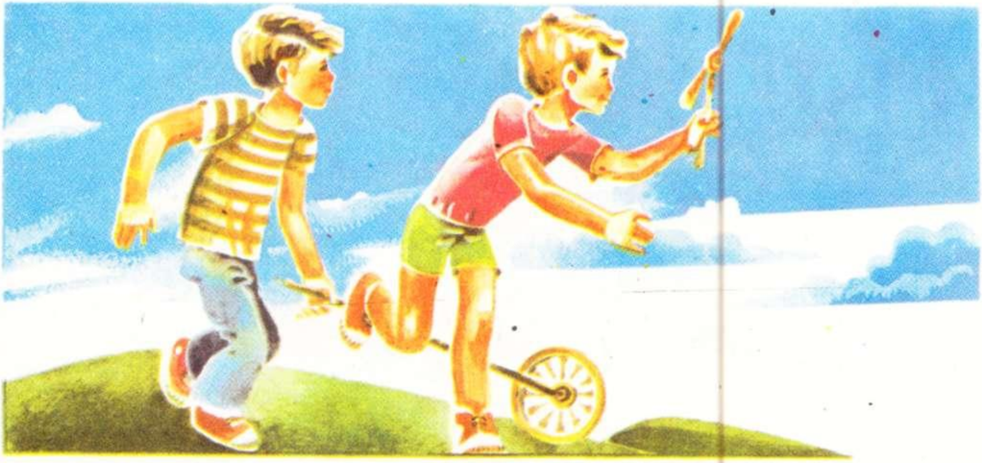

Антун арман тунă.
Раманăн урапа пур.
— Антун, мана арман пар!
Антун Рамана арман панă.
Раман ăна урапа панă.

ар□ан у□а пă□а

ы́ □ ӑ □

ыт ты ыш шы ыр ры

ы | рӑ ты | рӑ ы | ран

ы | раш шы | ра пы | рам

ыл | тӑн ы | там шыр | лан

Ыы

УТАРТА.

— Антун, ыран ман пата утара пыр.
Антун утара пынӑ.
Унта □ӑл ____ пулӑшнӑ.
А□лашш○ ӑна пыл панӑ.

ыр пыр ыл пыл ыт тыт

ты | мар	ыт | ла	ы | ră
тат | ма	ăн | нă	ты | ră
тыт | ма	пул | нă	ыл | тăн
туп | ма	шăн | нă	тул | нă

ы р а́ ш

ЫРАШ.

Анна аппа тырă □ырнă.
Унăн _____ ăннă.
Шурăпа Раман тырă турттарнă.
Шурăпа Раманăн та _____ ăннă.
Ыраш ытла ăн□а пулнă.

в ă л т á

ав ва ув ву ăв вă ыв вы

лав	ы|вăт	вы|рăн
тав	ы|вăл	вă|рăм
шав	тă|вăл	вăр|ман

Вв

л а в

ШЫВРА.

Шыв ăшă та тăрă.
Шывра ытла та аван.
Павлушпа Раман шывра.
— Павлуш, ан шăмпăлтат!

ва вар ву вут вă вăт

шав вырт ву | ла
шав | лă вы | рам ву | лам
шыв | лă вы | рăн ву | лăп

в а □ á □

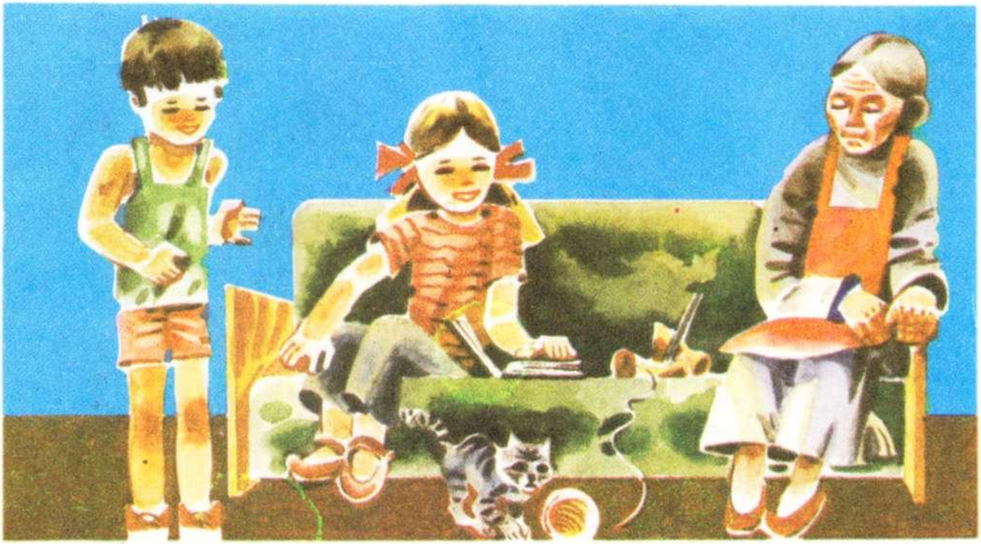

АН ШАВЛА!

Ануш аппа ывăннă.
Вăл □ анма выртнă.
Павăлпа Анна шăппăн вуланă.
— Мăрмăр, ан шавла!

х у р

ах ха ух ху ăх хă ых хы

ут	хур	хă | на
хут	хыр	хă | мăл
хурт	хул	хăм | ла
у | тă	ху | ла	хă | мăр

Х х

ВĂРМАНТА.

Хурăнлăхра хурăн шырарăмăр.
Хырлăхра шурă татрăмăр.
Хутăш вăрманта □ăрă□ тупрăмăр.
Хамăр хăвăртрах тултартăмăр.
Унтан ăмăртмалла татрăмăр.

ха хам ху хут хы хыв

хум	у | хă	ху | ра
тум	у | лăх	ху | ран
тум | ла	ху | ла	ху | рăн
тум | хах	ху | лă	ху | ра | ма

х á □ ă

ула
хура
шурă

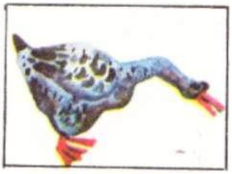

УЛĂХРА.

Павăл улăха аннă.
Вăл хур пăхнă.
Анна ăна пулăшма пынă.
Вăл ____ хулăпа хăваланă.
— Анна, хуртан ан хăра!

____ хур ____ хурăн ____ хуран

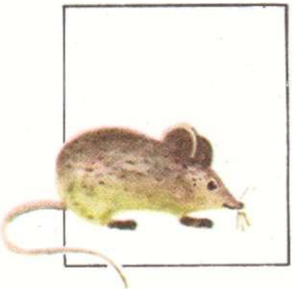

ш ă ш

ин ил ир им иш ит

ни ли ри ми ши ти

ир тир ты | ră

вир пит Ти | мур

мир Ти | муш пан | ул | ми

И и

в р

п а у л м

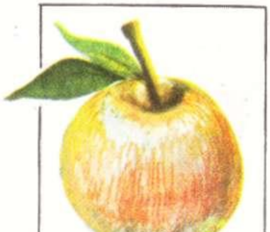

ТУТЛĂ ПАНУЛМИ.

Ануш аппа панулми татнă.
Тимур ăна пулăшнă.
Павлуш арман авăртнă.
— Павлуш, панулми тыт!
Панулми тутлă-и?

пы пи хы хи вы ви
пыр пир хыр хир

п ă ш ○

тă|ри тум
пă|ши тум|хах
шă|ши тум|тир

МАТТУР, ТИМУШ!

Анна пăхнă.
— Аппа, пăрăва хамах шăварам-и?
Тимуш пăрăва ăшă шывпа шăварнă.
Унтан вăл ăна утă панă.
— Маттур, Тимуш,— мухтанă Анна.

у п ă т

та па ма на ла ра
те пе ме не ле ре

а | тă	Ан | на	шав | ла
ат | те	ан | не	шев | ле
ат | тем	ан | нем	хит | ре

е(э)

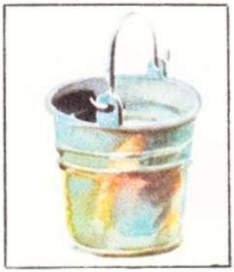

в и т р

ПАРНЕ.

— Марине маттур.

Вăл хитре тунă.

Ăна парам.

— Атте, пире те пар!

пир тем мел

э|пир э|тем э|мел

э|реш эр|не

Эр|хип Энт|ри

Эн|тип Эл|пи

мел

Ээ

решме́н

ТАВАХ, АППА!

Элпи хуларан таврӑннӑ.
Амӑшне вӑл тутӑр панӑ.
Энтип валли унӑн вӑлта пур.
— Тавах, аппа! — тет Энтип.

○ н é

лă мă нă рă пă тă
лĕ мĕ нĕ рĕ пĕ тĕ

вар ва | тă пăл | тăр
văр вĕ | тĕ пĕл | тĕр
вĕр вĕл | ле пĕ | ле | тĕр

Ĕĕ

ПУЛĂРА.

Хĕвел тухман. Таврара шăп.
Хĕветĕрпе Павлуш пулăра.
Хĕветĕр тытнă.
Павлушăн вăлтине лекнĕ.
Пулăра ларма мĕн тери аван!

? Тулĕ — тулă, ăшĕ — пулă.

пӑр вӑр тӑм шӑл
пӗр вӗр тӗм шӗл

ӗм — тӑ | рӑ — вӗ | ри
ӗ | мӗт — тӗ | рӗ — вӗ | рен
ӗ | мӗт | лен — тӗт | ре — вӑ | рӑм

т ӗ р ӗ

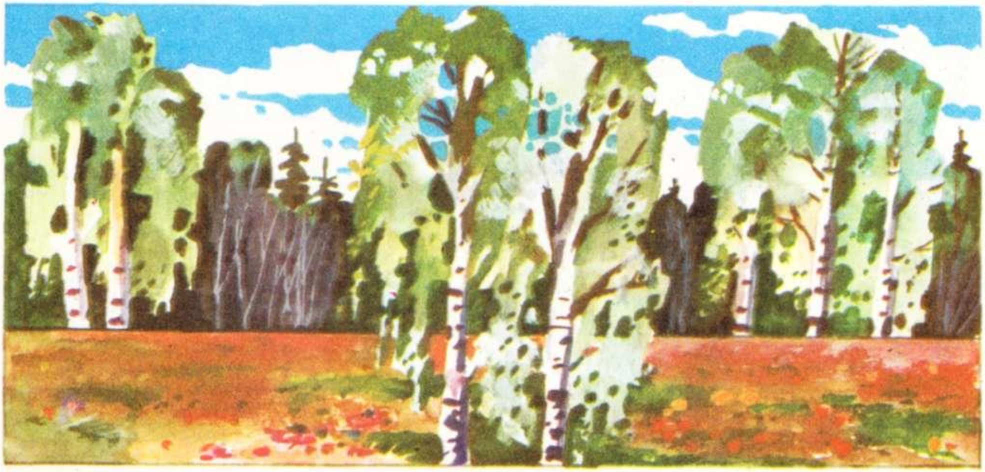

ӖШНЕ.

Марине амӑшӗ тӗрӗ тӗрлет.
Тӗрри питӗ хитре.
Ӗшне тулли хӗрлӗ 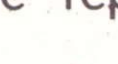 .
Тавралла шурӑ хурӑнсем.
Унтах шӗшкӗ тӗмӗсем.
— Анне, лӗпӗш тӗрлем-и?

л ○ п ○ ш

л о н

ас эс ăс ыс ис ус
са се ёс сы си су

сă | вă	сă | мах	у | сă
Сĕ | ве	си | мĕс	пу | сă
сы | вă	сĕ | лĕ	су | ха

Сс

СУХАРА.

Славăн ашшĕ сухара.
Вăл ыраш пуссине сухала☐.
Ывăлĕ те ашшĕпе пĕрлех.
— Атте, эпĕ те сухаласа пăхам!
— Апла пулсан, ман вырăна лар!

са сă сĕ су сы
сан сăр сĕр сул сып

сы | вă ăс | та
си | вĕ хи | сеп | лĕ
си | вĕт | рĕ хи | сеп | лет

□ е х é т

Ăвăс ____ .

Сурăх ____ .

ТУССЕМ.

Сантăрпа Тимуш пĕр тантăш.
Сантăр улттăра.
Тимуш та улттăра.
Вĕсем питĕ туслă.
Туссем ракета тăвасшăн.
— Сантăр, эсĕ савала. Эпĕ сăрлам.

к у р а́ к

ак эк ăк ĕк ык ик

ка ке кă кĕ кы ки

сак	кас | ка	вă | кăр
сик	кĕс | ке	мĕ | кĕр
тĕк	кĕс | мен	тĕ | кĕр

Кк

АВТАН.

Пирĕн пысăк автан пур. Вăл мă□ не тăсса: «Кикки-рик-ку!» — тет. Киккирикĕ пысăк. Ури тĕклĕ. Сăмси шĕвĕр.

Сирĕн автан мĕнле?

? Автан авă... . Чăх кăтик... .

КĂМПА.

Верукпа кăмпара пултăмăр. Эпĕ хĕрлĕ кăмпа татрăм. Ытла хитре вĕсем. Тунисем вăрăм. Шлепкисем пысăк.

Верукăн кăмписем вĕтĕ.

— Аван кăмпасем тупнă эсĕ,— тет анне Верука.

— Манăн тата хитререх! — тетĕп эпĕ.

— Шăна кăмпи татнă эсĕ, — терĕ анне.

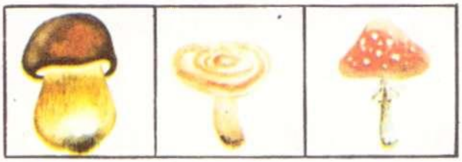

шурă кăмпа
шăна кăмпи
ут тути

п л е

ӳт тӳ ӳп пӳ ӳс сӳ

у | хă	тус	у | лăм
ӳ | хĕ	тӳс	ӳ | лĕм
у | сă	ку | лă	ту | рам
ӳ | сĕп	кӳ | лĕ	тӳ | рем

Ӳ ӳ

ӲССЕН ЭСĔ КАМ ПУЛĂН?

Павлуш ӳссен тухтăр пуласшăн.

— Эпĕ тракторист пулăп,— ĕмĕтленет Петĕр.

— Эпĕ шутламан-ха. Ӳлĕм калăп,— тет Марук.

Эсĕ ӳссен кам пуласшăн?

туп тӳп **шут шӳт**

у | ла	тă | ră	пу | лă
ӳ | ле	тӳ | рĕ	пӳ | лĕм
ӳп | ле	тӳ | рем	ту | сăм
хӳ | ме	ту | рам	тӳ | сĕм

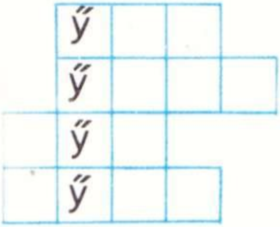

КӲЛĔ.

Улăхра пысăк кӳлĕ пур.

Ун тавра — хурăнлăх. Шыв хĕррипе хăмăш ӳсет.

Кӳлĕ тарăн, шывĕ тăрă. Эпир кунта шыва кĕретпĕр.

Кӳлĕре кимĕпе ишме те аван.

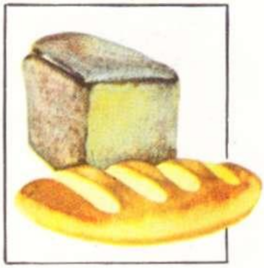

ҫа ҫе ҫă ҫĕ ҫу

ҫар ҫеҫ ҫăр ҫĕр ҫур

су|ха	куҫ	у|ҫă
ҫу|ха	ҫăл|куҫ	ӳ|сĕ
ҫӳ|хе	ҫĕ|лĕк	кĕ|тӳ|ҫĕ

□ ă к ă р

Ҫҫ

ҪУЛЛАХИ ҪУМĂР.

Хĕвеле пĕлĕтсем хупларĕҫ. Тавралăха тĕксĕм сăн ҫапрĕ. Ҫил кашласа иртрĕ. Ҫине-ҫинех ҫиҫĕм ҫиҫрĕ. Аслати аватрĕ. Шалкăм ҫумăр ҫума пуҫларĕ.

Ҫуллахи ҫумăр ăшă. Ҫумăр хыҫҫăн сывлăш уҫă.

ВАТТИСЕМПЕ МĂНУКĔСЕМ.

— Кукаҫи, иксĕмĕр арман тăвар-и? — тет Павлуш.

— Тăвăпăр, мăнукăм, тăвăпăр, — тет кукашшĕ.

— Хăҫан салма пĕҫерĕпĕр? — ӳкĕтлет кукамăшне Ануш.

— Пĕҫерĕпĕр, пепкем, пĕҫерĕпĕр,— тет кукамăшĕ.

Кукашшĕпе Павлуш арман тăваççĕ. Кукамăшĕпе Ануш салма тăваççĕ.

? Санăн кукаҫупа кукаму пур-и? Вĕсем ăҫта пурăнаççĕ?

ча чă чу чы чи
чан чăм чул чыс чир

чĕл | чăл | ха | а | ча
чĕ | лĕ | чĕл | хе | ар | ча
чĕ | рĕ | çăм | ха | лар | кăч

Чч

НИНĂПА ЧĔПСЕМ.

Нина амăшĕ чăх чĕпписем илсе килчĕ. Чĕпĕсене вир пăтти килĕшет. Вĕсем ăна хыпалансах сăхаççĕ.

— Чип-чип-чип! — чĕнет вĕсене Нина. Чĕпсем ăна часах хăнăхрĕç. Палланă сасса илтсенех, çиме васкаççĕ.

ч а к а́ к

ЧĂЛХА ҪЫХНИ.

Эпĕ ача чухне пĕрре анне пуҫланă чăлхана ҫыхма тытăнтăм. Ҫыхма пĕлмесĕр, ҫипписене пĕтĕмпе чăлхантарса пĕтертĕм.

Анне мана:

— Ачам, малтан ҫыхма вĕрен, унтан тин ҫыхтарăп,— терĕ.

чар —
чă —
чăл —
чă —

?

— ваш
— шав
— рăш
— ха

Ĕҫчен алă ĕҫ тупнă.
Аллупа ĕҫле, пуҫупа шухăшла.

Н НЬ Л ЛЬ Т ТЬ

с у́ п ă н ь

су | пăнь
мă | кăнь
шу | кăль
ку | кăль

сă | на
сă | нать
çу | нат
у | сă | нать

Ь

КАМ ПУÇНЕ КАÇĂРТАТЬ?

Марукпа амăшĕ тулă пуссипе пыраççĕ.

— Анне, мĕншĕн пучахсем пĕрисем çĕрелле усăннă, теприсем çӳлелле пăхаççĕ? — тĕлĕнет хĕрача.

— Тулли пучах яланах çĕрелле усăнать. Пушши кăна пуçне каçăртать,— ăнлантарчĕ амăшĕ.

ал аль ăн ăнь ат ать

хал
халь
са|хал
а|халь

мă|кăл
мă|кăль
ту|рат
ту|рать

у|тать
çӳ|рет
ку|рать
ки|лет

мăкăнь

ÇУЛЛА.

Хĕвел тухать, улăхать
çӳллĕ тусем тăррине,
хă□ çутипе ăшăтать
таçти-таçти çĕрсене.

К. Иванов.

□ ы́ т ă

ай май ăй вăй уй туй
кай мăй суй

йăх йăм|ра хăй|ма
у|йăх йěл|ме хăй|ра
ла|йăх йă|мăк сай|ра

Йй

□ ă в á

КАЙĂК ЙĂВИ.

Тимушпа Сантăр ирех вăрмана кай-рěç. Вěсем хыççăн Улай та чупрě.

Вăрманта ачасем кайăк йăви курчěç. Çăмартисем те пур иккен йăвара. Тус-сем вěсене тивмерěç. Тустарнă йăваран кайăкě сивěнет. Çакна аван пěлеççě вěсем.

ут ун ур ул ух ус

ют юн юр юл юх юс

у | па	кай	ул | тав
ю | па	ка | ю	юл | таш
ю | рӑ	хӑ | ю	юр | лать

ю п а́

Юю (йу)

ИКӖ ЮЛТАШ.

Икӗ юлташ вӑрманпа пынӑ. Вӗсен умне упа сиксе тухнӑ. Пӗри йывӑҫ ҫине хӑпарса кайнӑ. Тепри ҫул ҫинчех юлнӑ. Вӑл ҫӗре выртнӑ та вилнӗ пек пулнӑ.

ю м а́ н

юр юн ют юл юх юс

	ун | кă	улт | тă
ю(йу)	юн | кун	юл | таш
ю(у)	А | нюк	И | люш
	А | нук	Пав | луш

Упа ăна питĕнчен шăршласа пăхнă та пăрăнса утнă.

Упа кайсан, тепри йывăç çинчен аннă.

— Сана хăлхаран упа мĕн каларĕ? — тăрăхласа ыйтнă вăл.

— Хăрушă самантра юлташĕсенчен таракансем — начар çынсем тесе хăварчĕ, — тавăрнă лешĕ.

Л. Толстой.

Ваттисен сăмахĕ.

Шанчăклă тусăн хакĕ çук.

ЮМАН.

Чăваш халăхĕ юмана авалтан юратнă. Юман çинчен вăл юрăсем, юмах-

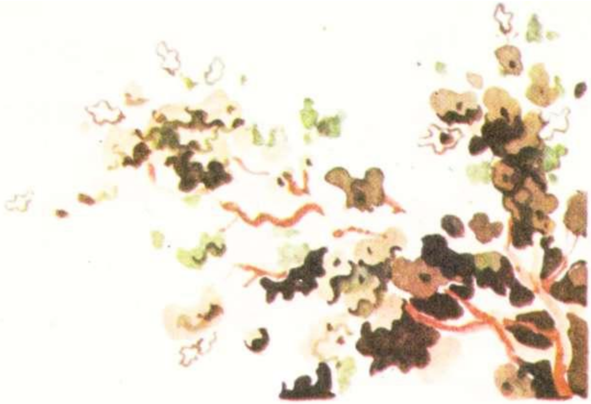

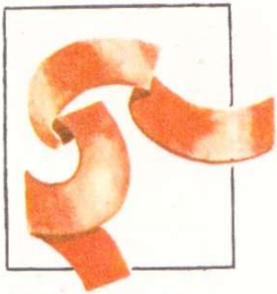

х ă ю

сем хывнă. Хăйĕн паттăр ывăлĕсене Юман ят панă.

Юман — питĕ çирĕп йывăç. Вăл шывра та çĕрмест. Унăн вуллипе пăрахутсем, вакунсем тунă çĕрте усă кураççĕ. Юмантан паха сĕтелпукан тăваççĕ.

Юман питĕ майĕпен ӳсет.

Сыпăксенчен сăмахсем ту.

пă-	-не	ça-	-па
ты-	-ши	ӳп-	-рăк
пар-	-мар	кăм-	-ле

? Тулĕ — тимĕр, ăшĕ — нимĕр.

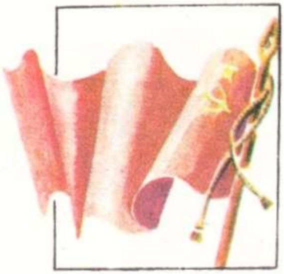

я л а́ в

ал ан ат аш ак ас
ял ян ят яш як яс

а | ка у | яв па | ян
я | ка ту | я мă | ян

Яя(йа)

ПИРĔН ЯЛ.

Пирĕн ял илемлĕ вырăнта ларать. Ял хысĕнче юханшыв. Аякрах та мар вăрман.

Ял варринче Культура çурчĕ. Юнашарах — икĕ хутлă шкул, ача сачĕ.

Пирĕн ял çулсерен ӳссе, çĕнелсе пырать.

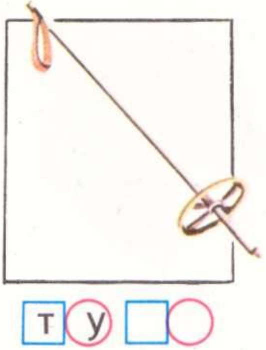

ЙĔЛТĔРПЕ.

Йĕлме йĕлтĕр
йăлтăр-ялтăр,
шуса тухрăмăр
хире.

Юр пĕрчийĕ —
хĕл мерченĕ.
Эх, илемлĕ-çке
ирпе!

Ярăнсассăн,
пит хавассăн
таврăнатпăр
килелле.

Таврăнсассăн,
кăшт кансассăн,
кĕç тытатпăр
кĕнеке.

Мĕтри Васлейĕ.

Кирлĕ сăмахсем хушса çыр.

... хĕл çитрĕ.
Тăвайккинчен ачасен ... сасси илтĕнет.

| хавасла
| сивĕ

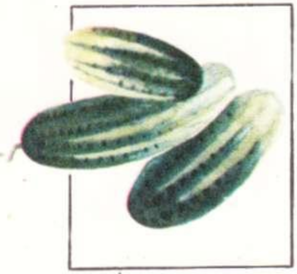

х ӑ я р

ла ля на ня та тя
ал ял ан ян ат ят

ву | лать шыв таппи
я(а) вы | лять ача тяппи
я(йа) ка | ять Я | кур

ÇУРХИ ИЛЕМ.

Çырма юхать кӗрлесе
аслӑ ялӑн çумӗпе.
Хӗвел, тӗрӗ тӗрлесе,
вылять унӑн шывӗпе.

К. Иванов.

е э ен не эп пе

ен | теш	си | ен	ен | чĕк
е | шĕл	пи | леш	Е | люк
Эн | тип	чи | е	Эл | пи
э | мел	ан | не	Э | лĕк

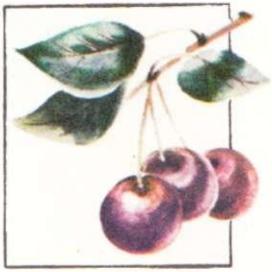

ч и е

Ее (йэ) (э)

ПĔЧĔК ПАХЧАÇĂ.

Елюксен пахчи пысăк. Пахчара улмуççисем, чие йывăççисем ÿсеççĕ. Елюк вĕсене тăрăшса пăхать.

Кăçал чие çырли ăнса пулчĕ. Ăна хĕлле çиме те нумай хатĕрлерĕç. Амăшĕ ĕçчен Елюка мухтать:

— Пĕчĕк пахчаçă пур пирĕн,— тет вăл.

?
1. Улма-çырларан мĕн-мĕн тăваççĕ?
2. Сирĕн пахчара мĕнле йывăççем ÿсеççĕ?

Е л ю к

эл ле ел эн не ен

э | лек	Е | люк	э | рёмм
еп | ле	кёс | ке	ан | не
э | мел	мăрь | е	чĕ | ре
эр | не	Марь | е	вит | ре

АННЕ.

Пире кам ачашшăн
лăпкать пĕчĕкрен,
чипер çын тăвасшăн
çунать чĕререн?

Кам ыррăн, хавассăн
пурне те пире
çапла лăш курмасăр
пăхса ӳстерет?

Кам пултăр? Пĕлеççĕ
туссем вăл камне:
вăл — пирĕн телей-çке,
вăл — пирĕн анне!

А. Ĕçхĕл.

Аннесем пире телейлĕ ӳстересшĕн.

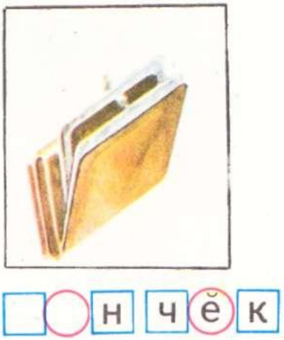

МАРИНЕПЕ ЭНТИП.

Марине ултă çулта. Вăл шкула çӳрет. Унăн Энтип ятлă шăллĕ пур. Вăл виççĕре çеç-ха.

Марине — ĕçчен хĕрача. Вăл хăех чăлха çыхрĕ. Ăна шăллĕне парнелерĕ.

Мĕн тери савăнчĕ Энтип!

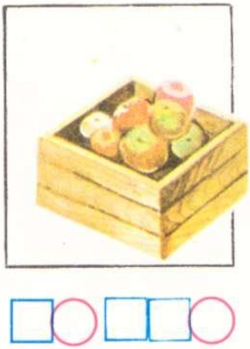

Ваттисен сăмахĕсем.

Ăсти епле, ĕçĕ те çапла.
Ĕçченĕн ĕçĕ ăнсах пырать.

○р□е○н

а у ы и э ё о

Во|ва	хор	О|ля
Ко|ля	ки|но	ка|ток
у|рок	паль|то	конь|ки

Оо

ЧĔРЧУН КĔТЕСĔ.

Пирĕн шкулта чĕрчун кĕтесĕ пур. Унта кроликсем те пурăнаççĕ. Вĕсене Коля Смирнов пăхать.

Коля кроликсене апат парать, читлĕхĕсене тасатать.

Кроликсем пахчаçимĕç, утă çиеççĕ.

от то ток ор ро хор

к р ◯ л и к

паль | то   ка | ток
пи | о | нер   конь | ки
хок | кей   мо | тор

КОНЬКИПЕ.

Вĕçсе пырап конькипе:
хăлхасем хĕп-хĕрлĕ.
Чăр-чар чĕрсе пынипе
пăр çиййĕ пит йĕрлĕ.

Йăлтăр-ялтăр çиçĕм пек
йăр та яр пыратпăр.
Алла-аллăн тытăнса,
савăнса ярнатпăр.

Астумасăр хăш чухне
такăнса ӳкетпĕр.
Кĕç тăратпăр та каллех
çиçĕм пек вĕçетпĕр.

А. Çулĕç.

то тё ло лё фо фё

са | мо | лёт
пи | лот
шо | фёр

фор | ма
мон | тёр
мо | тор

ё(о)

МĔНЛЕ СĂМАХ ÇЫРНĂ?

Виçĕ лётчик тĕл пулчĕç те калаçса кайрĕç.

— Часах вĕçетпĕр эппин,— терĕ пĕри.

— Тепĕр уйăхран. Эсĕ мĕнле саспаллинче вĕçетĕн? — ыйтрĕ тепри.

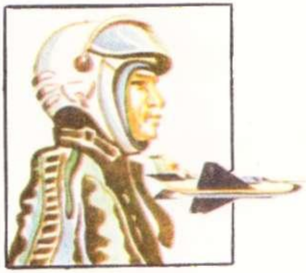

— «М» саспаллинче.

— Эпĕ «И» саспаллинче.

— Эпĕ вара «Р» саспаллинче вĕҫетĕп,— сăмах хушрĕ виҫҫĕмĕш лётчикĕ.

Пĕр уйăх иртсе кайрĕ. Ҫынсем уява тухрĕҫ.

Сасартăк тӳпе кĕрлесе кайрĕ. Сенкер тӳпере виҫĕ пысăк саспалли ярăнса пырать. Малта «М», ун хыҫҫăн «И», юлашкинчен «Р» саспалли.

Мĕнле сăмах пулчĕ?

Л. Кассиль.

Кирлĕ саспаллисем хушса ҫыр

Л . ня л . тчик пуласшăн. Вăл самол . тпа вĕҫесшĕн.

КУН ЯЧĔСЕМ.

Эрнере ҫичĕ кун. Кашни кунăн хăйĕн ячĕ пур.

Эрне тунтикунтан пуҫланать. Ҫак кун эпир пурте шкула килетпĕр.

Эпир ултă кун вĕренетпĕр. Вĕсем ҫак кунсем: тунтикун, ытларикун, юнкун, кĕҫнерникун, эрнекун, шăматкун.

Вырсарникун эпир канатпăр.

ЙĔРКИПЕ КАЛАМА ХĂНАХ.

— Кун ячĕсене йĕркипе калама пĕлетĕн-и? — ыйтрĕ учитель Алĕшăран.

Алёша чылайччен шухăшласа тăчĕ.

— Пĕлетĕп,— терĕ.

— Вĕсене йĕркипе кала,— хушрĕ учитель.

— Юнкун, вырсарникун, тунтикун, эрнекун, шăматкун...,— тет Алёша.

Алёша кун ячĕсене йĕркипе калана-и?

Çырса ил те асра тыт.

Эрнере çичĕ кун. Вĕсен ячĕсем: тунтикун, ытларикун, юнкун, кĕçнерникун, эрнекун, шăматкун, вырсарникун.

па ба пу бу пи би

бан|ка	бинт	бул|ка
па|ян	пи|леш	у|па
ба|ян	би|лет	Лю|ба

□ л о к н о́ т

Бб

БИБЛИОТЕКĂРА.

Ĕнер эпир библиотекăра пултăмăр. Пирĕн библиотекарь — Альбина Борисовна. Вăл пире библиотекăпа паллаштарчĕ.

Библиотекăра чăвашла, вырăсла кĕнеке нумай.

? Ани шурă, вăрлăхĕ хура.

ТЕАТРА КАЯТПĂР.

— Борис, эсĕ шăматкун мĕн тăватăн?

— Эпир Люба аппапа балет курма каятпăр.

— Мĕнле балет пăхасшăн эсир?

— Аппа «Сарпике» балета кăмăллать. Вăл билечĕсене те илнĕ ĕнтĕ.

— Эпир аннепе пукане-сен театрне каятпăр.

Кирлĕ саспаллисем хуш.

п ? .улă у.а .улка
б   .алан ку.а .алет

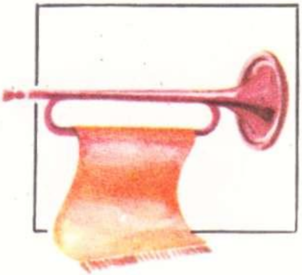

г о р н

ка га ке ге ко го

ла | герь
горн
ге | рой
ге | ор | гин

клум | ба
Гла | ша
Гри | ша
Га | га | рин

Гг

□ е о р г и́ н

ПĔРРЕМĔШ КОСМОНАВТ.

Шупашкарта Гагарин урамĕ пур. Урам варринче — Гагарин палăкĕ.

Кам-ха вăл Гагарин? Мĕнпе чапа тухнă вăл?

Юрий Алексеевич Гагарин — космонавт, совет çынни. Вăл тĕнче уçлăхне чи малтан вĕçсе хăпарнă.

ПЫТАНМАЛЛА ВЫЛЯНИ.

Áчасем картишне тухрĕç. Хураçка та вĕсенчен юлмарĕ.

— Атьăр пытанмалла выляр,— сĕнчĕ Галя.

— Эпир Генăпа пытанăпăр, эсĕ пире шыра,— терĕ Коля.

Гена кĕлет хыçне пытанчĕ. Коля тĕм хыçне лăпчăнчĕ.

Хураçка ăçта пытанчĕ-ши?

ШУТ ВĂЙИ.

Пĕрре — пĕрне,
иккĕ — икерч,
виççĕ — виçе,
тăваттă — тăваткал,
пиллĕк — пилеш,
улттă — улма,
çиччĕ — çилĕм,
саккăр — салма,
тăххăр — тăрна,
вуннă — тух!

□ о с к á

та да то до ти ди

дос | ка — до | ми | но

Ли | да — Ди | ма

ди | ван — ор | ден

бри | га | да — бри | га | дир

Д д

□ и в а н

ХАСТАР БРИГАДИР.

Данил Степанович — трактористсен бригадирĕ. Вăл кашни ирех ĕçе васкать.

Ĕç нумай бригадăн. Хĕлле тракторсене юсамалла. Çуркунне — чи хĕрӳ вăхăт, ака-суха вăхăчĕ.

Данил пичче бригади ăмăртура яланах малта.

ДИМĂПА АСЛАШШĔ.

— Шутла-ха, çынна алă мĕн тума кирлĕ? — ыйтрĕ пĕррехинче аслашшĕ.

— Мечĕкле выляма,— шухăшламасăрах хуравларĕ Дима.

— Тата мĕн тума-ши? — тĕпчерĕ аслашшĕ.

— Кашăк тытма.

— Тата мĕн тума?

— Юханшыва вĕтĕ чулсем пеме.

Тĕрĕсех хуравларĕ Дима. Анчах алă ĕçлеме кирлине вăл пĕлеймест-ха.

Е. Пермяк.

? Тăваттăн пӳрте кĕреççĕ, пĕри чăлана кĕрсе юлать.

звенó

за зе зо зу зы зи

са | сă
ва | за
Зи | на
Си | ма

зо | о | парк
слон
зве | но
зна | чок

Зз

ЁÇЧЕН ПИОНЕРСЕМ.

Çулла пионерсен звени колхоз пахчинче ĕçлерĕ. Ачасем çум çумларĕç, йăрансене кăпкалатрĕç.

Пахчана шăварма колхозăн çумăр агрегачĕ пур. Вăл ĕçлеме тытăнсанах, çумăр пĕрĕхме тытăнать.

Тăрăшни сая каймарĕ. Тухăçлă пахчаçимĕç ӳстерчĕ пионерсен звени.

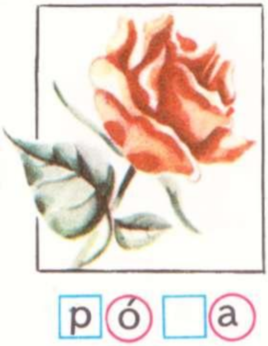

АРĂСЛАНПА ЙЫТĂ ÇУРИ.

(Чăн пулни.)

Зоопаркра тискер кайăксем кăтартнă. Пĕр çын йытă çури илсе пынă. Йытă çурине арăслан читлĕхне янă.

Арăслан йытă çурине тивмен. Вĕсем пĕрле апат çинĕ, пĕрле çывăрнă.

Йытă çури зоопаркра пĕр çул пурăннă. Çулталăк иртсен, вăл чирлесе вилнĕ.

Арăслан апат çиме пăрахнă. Вăл йытă çурине ыталанă та пилĕк кун хускалмасăр выртнă.

Улттăмĕш кунне арăслан вилнĕ.

Л. Толстой.

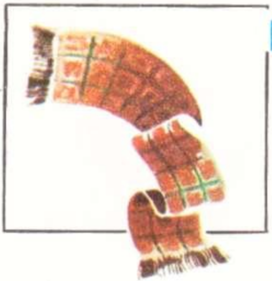

ва фа ву фу ве фе

шав
шарф
Ве | ня
Фе | ня

ву | тă
фут | бол
торф
гра | фин

ш а р □

Фф

ФЕРМĂРА.

Феня аппа фермăра ĕçлет.

Фермăра яланах тирпейлĕ. Урайне пăчкă кĕрпи сарнă, стенисем шап-шурă.

Сыснасем патне апат пĕчĕк вакунсемпе илсе пыраççĕ.

Феня аппа сыснисем шултра, ăратлă.

Кăçал Феня аппана «Ĕç мухтавĕ» орден пачĕç.

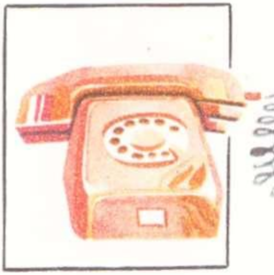

теле□óн

СВЕТОФОР.

Пĕррехинче эпир хулара пултăмăр. Урам урлă каçма тăрсан, анне тăпах чарăнчĕ.

— Мĕншĕн? — тĕлĕнтĕм эпĕ.

— Курмастăн-им? Авă светофор çине пăх,— хуравларĕ анне.

Чăнах та, светофорăн хĕрлĕ куçĕ çунать иккен.

— Нумай кĕтмелле-и? — тĕпчетĕп эпĕ.

— Кăштах тăхтар. Машинăсем иртĕç, вара эпир те хускалăпăр.

Светофор çинчен куçа илместпĕр. Акă унăн сарă куçĕ, унтан симĕсси çуталчĕ. Вара эпир те урам урлă каçрăмăр.

Б. Житков.

□ у р н а́ л

шу жу щи жи ше же

Же | ня
ё | шен | нё
Жуч | ка
ă | шă

жи | лет
ши | нель
жи | раф
ши | фер

Жж

ХИСЕПЛĔ ÇЫНСЕМ.

Атнер пичче — платник та, слесарь те. Женя аппа — ăста çĕвĕç.

Кăçал вĕсем çĕнĕ çурт лартрĕç. Çурчĕ кирпĕчрен, пӳлĕмĕ нумай. Кухньăра — газ, холодильник. Шыв урамран пăрăх тăрăх пӳртех кĕрет.

Ĕçрен ан хăра, вăл хăй санран хăратăр.

ча ца чи ци че цэ

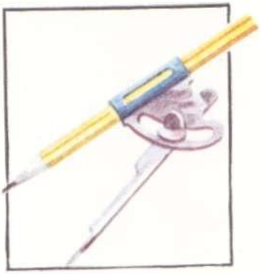

□ й р к у л ь

цех	стан | ци
цирк	стра | ни | ца
а | ка | ци	кон | церт

Цц

ЦИРКРА.

Канмалли кун ашшĕпе Федя цирка кайрĕç.

Халиччен Федя циркра пулман. Тĕлĕнмелли нумай кунта. Арăслансем унка витĕр сикеççĕ. Клоун тĕрлĕ мыскара туса култарать. Упа та ташлать иккен циркра.

Цирк Федьăна питĕ килĕшрĕ.

ща щу щĕ щё щи

плащ мун|ча шă|чă

е|щĕк пах|ча шу|кăль

чăл|ха ра|ща щёт|ка

□ ё т к а

Щщ

Пурăнать пулсассăн
туслă
супăньпе,
шăл щёткипе,—
ку ача вăл
питĕ аслă,
питĕ кăмăллă,
чипер.

В. Маяковский.

Хăвна таса тыт —
сывлăхлă пулăн.

хаваслă
пысăк ____ плащ ____ концерт
çĕнĕ
пĕчĕк ____ щётка ____ цирк

п л а

ПУЛТАРУЛЛĂ АЧАСЕМ.

Март уйăхĕ. Уроксем пĕтрĕç. Анчах ачасем киле васкамарĕç.

Хĕрӳ ĕç пуçланчĕ. Пĕрисем ещĕксене тăпра тултараççĕ. Теприсем помидор, купăста вăрри акаççĕ. Хĕрачасем шăвараççĕ.

Часах кашни ещĕкрех емешĕл калча çĕкленĕ. Пахчара çĕр ăшăнса çитĕ. Ачасем калчасене йăрансем çине куçарĕç.

Кирлĕ саспаллисем хушса çыр.

Шăп.ăк, кăсă., уй.п, çер.и, х.лат.

се съе ня нъя зе зъе

кёсъе Тăванъел
Мăнъял съезд
Патăръел разъезд

Ъ

КРЕПКОВ КОМИССАР.

Граждан вăрçи чăваш çĕрне те çитнĕ. Шурă çарсем Йĕпреç патĕнчи разъезд еннелле тапăнса пынă. Шуррисен çулне Крепков отрячĕ пӳлнĕ...

Лăпкăн çывăрать Кĕçĕн Патăръел. Хĕрлĕ салтаксем — тутлă ыйхăра.

Сасартăк пăшал сасси кĕрлеме тытăнать.

Крепков комиссар юлташĕсене чакма хушать. Хăй, пулемётпа пере-пере, тăшмана чарса тăрать.

Часах Йĕпреçрен пулăшу çитет. Анчах нумай паттăр ĕмĕрлĕхех куçне хупнă. Вĕсем хушшинче—Крепков комиссар та.

ВУЛАТПĂР,
ÇЫРАТПĂР.

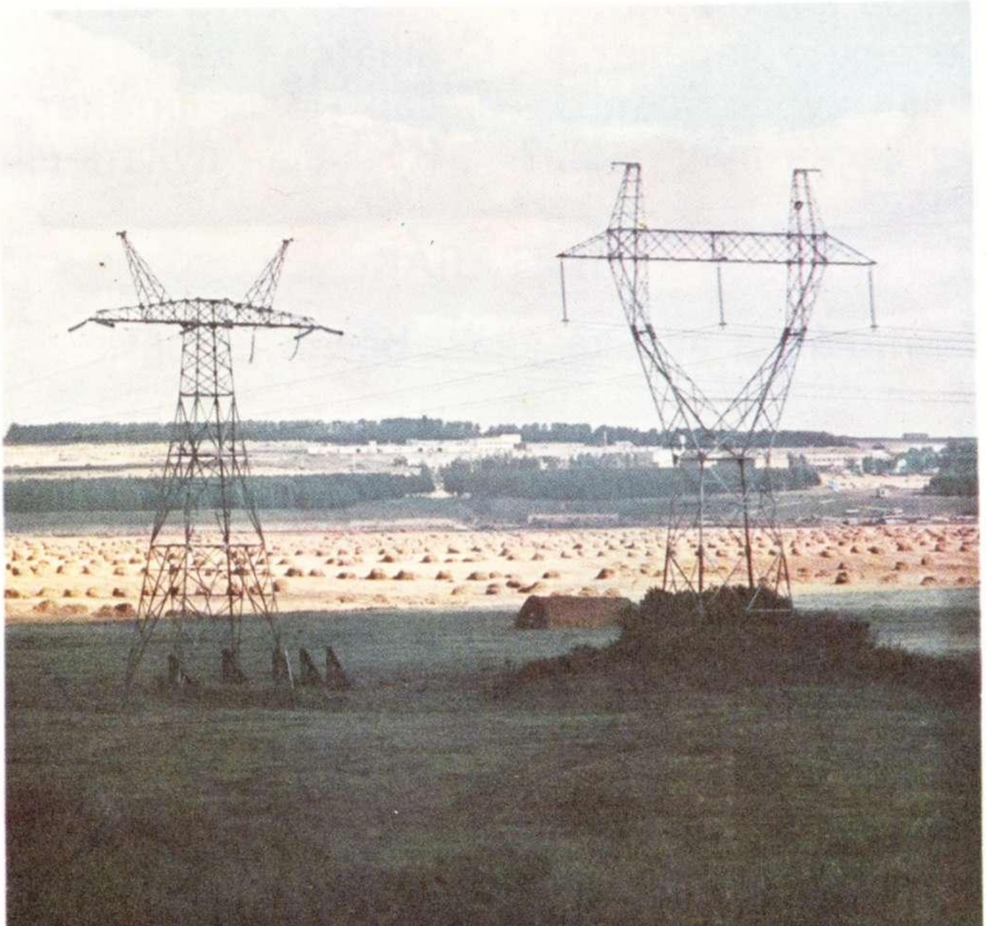

Шурă юр ирĕлет,
çеçенхир чĕрĕлет,
ешĕл курăк ӳсет...
Ку хăçан пулать-ши?

Хĕвел хытă хĕртет,
ăшă çил вĕркелет,
сар ыраш çитĕнет...
Ку хăçан пулать-ши?

ÇУЛТАЛĂК.

Çулталăкра вуникĕ уйăх. Вĕсен ячĕсем:

январь	июль
февраль	август
март	сентябрь
апрель	октябрь
май	ноябрь
июнь	декабрь

Çу уйăхĕсем: июнь, июль, август.
Кĕр уйăхĕсем: сентябрь, октябрь, ноябрь.
Хĕл уйăхĕсем: декабрь, январь, февраль.
Çур уйăхĕсем: март, апрель, май.

Хир илемӗ каять,
сӗм вӑрман ҫаралать,
пӗрмай ҫумӑр ҫӑвать...
Ку хӑҫан пулать-ши?

Хирсенче юр анчах,
ҫырмара пӑр анчах,
сивӗтет аванах...
Ку хӑҫан пулать-ши?

К. Иванов.

Ҫӗнӗ ҫул январӗн пӗрремӗ-шӗнчен пуҫланать.

Ҫулталăкăн юлашки кунӗ — декабрӗн вăтăр пӗрремӗшӗ.

Кашни уйăхра вăтăр е вăтăр пӗр кун. Февраль ҫеҫ ҫирӗм сакăр е ҫирӗм тăхăр кунлă.

Кашни уйăхăн тăршшӗ тăватӑ эрне ытларах.

ÇУРКУННЕ.

Килчĕ ырă çуркунне,
килчĕ ячĕ ăшăтса.
Хĕвел савать тĕнчене,
хĕл ыйхинчен вăратса.

Тĕттĕм вăрман чĕрĕлет,
ешĕл тумтир тăхăнать,
çеçенхир те ешерет,
илемĕпе мухтанать.

К. Иванов.

Пăнчăсем вырăнне кирлĕ сăмахсем çыр.

1) Ăшă, ырă ... .
2) Сивĕ, хаяр ... .
3) Ылтăн, тулăх ... .

хĕл
кĕркунне
çуркунне

ИВАН ЯКОВЛЕВИЧ ЯКОВЛЕВ.

«Чăваш кĕнекине ĕне çинĕ... Кам вăл чĕлхепе хăйĕн шухăшне шурă хут çине ӳкерме пултарĕ?..»

Çапла каланă патша саманинче чăваш чĕлхи çинчен.

Чăваш çырулăхне йĕркелесе яракан çын Иван Яковлевич Яковлев пулнă. Вăл чăваш ачисем валли букварь çырса кăларнă. Унтанпа çĕр çул иртрĕ ĕнтĕ.

Чĕмпĕрти гимназире вĕреннĕ чухнех Яковлев хăйĕн хваттерĕнче шкул уçнă. Вăл уçнă чăваш шкулĕ ӳссех пынă. Малтанхи чăваш учителĕсем çак шкулта вĕреннĕ.

Чăвашла кĕнекесем кăларма, шкулсем уçма, учительсем хатĕрлеме çăмăл пулман. Патша чăваш пек вак халăхсене çутта кăларасшăн пулман. Тăван халăха вĕрентес ĕçе Иван Яковлевич пĕтĕм вăйне панă.

Кирлĕ саспаллисем хушса çыр.

1) Феня аппа ☐ермăра ĕçлет.
2) Анне ☐уфайка çĕлет.

ЧӐВАШ ХАЛӐХ СӐВӐҪИ.

Константин Васильевич Иванов — чӑвашсен чаплӑ сӑвӑҫи. Унӑн «Нарспи» кӗнекине халӑх юратса вулать. Ӑна вырӑсла, тутарла тата ытти чӗлхесене куҫарнӑ.

К. В. Ивановӑн пултарулӑхӗ нумай енлӗ пулнӑ. Вӑл ялти шкултах ӳкерчӗксем тума юратнӑ, сӑвӑсем ҫырнӑ. Каярахпа Чӗмпӗрти чӑваш шкулӗнче вӗреннӗ, ӗҫленӗ. Кунта вӑл И. Я. Яковлева пулӑшнӑ: чӑвашла букварь валли ӳкерчӗксем тунӑ.

Чӑваш халӑхӗ Константин Иванова ӑшӑ кӑмӑлпа асӑнать.

Кирлӗ сӑмахсем хушса ҫыр.

1) Анюк ... ялӗнче пурӑнать.	Шупашкар
2) Аппӑшӗ ... хулинче вӗренет.	Кинчер
3) ... варринче утравсем пур.	Атӑл

СЕНТТИ.

Чипер ача Сентти пур,
чупса ҫӳрет урамра.
Кӗвентине утланса,
ача вылять лашалла.

Аслӑ урам тӑршшӗпе
чиксӗр тусан кӑларать,
хура чикан пек хура
каҫпа киле таврӑнать.

Чипер ача Сентти пур,
чупса килет лашипе,
хӑйӗн пӗчӗк чӗлхипе
пакӑлтататъ инкӗшпе.

К. Иванов.

Пӑнчӑсем вырӑнне кирлӗ сӑмахсем хуш.

1) ... Сентти лашалла вылять.
2) ... тилӗ вӑрманта пурӑнать.
3) ... ҫумӑр ҫӑвать.
4) ... урамра тирексем ӳсеҫҫӗ.

чее
пӗчӗк
аслӑ
ӑшӑ

Сыпӑксем хушса, сӑмахсем ту.

Сӗ..., хӗ..., ав..., ар..., ал..., ме..., чӗ... .

ЧĔКЕÇ.

Чĕкеç, чĕкеç, чĕкеçĕ,
кунĕпе вĕçсе çӳрет вăл,
пĕртте канма пĕлмест вăл,
шăна-păван пуçтарать,
чĕпписене тăрантарать.

К. Иванов.

Предложенисене уйăрса çыр.

Çуркунне çитрĕ кайăксем ăшă енчен вĕçсе килчĕç вĕсем васкасах йăва çавăраççĕ.

Çывăх пĕлтерĕшлĕ сăмахсем туп.

пĕчĕк	лайăх	тĕттĕм	инçе
аякра	тĕксĕм	аван	вĕтĕ

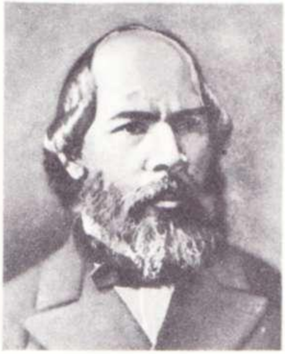

ЧĂВАШ ХАЛĂХĔН ТУСĔ.

Илья Николаевич Ульянов — вырăс çынни, аслă Ленин ашшĕ. Вăл И. Я. Яковлевăн тусĕ, пулăшаканĕ, хӳтĕлекенĕ.

Илья Николаевич Чĕмпĕр тăрăхĕнчи халăх шкулĕсен инспекторĕ пулнă. Вăл шкулсем мĕнле ĕçленине тĕрĕслесе çӳренĕ. Нумай çĕрте Ульянов çĕнĕ шкул уçнă.

Çĕмĕрле районĕнчи Хутар шкулне те Илья Николаевич тăрăшнипе уçнă. Вăл Хутарти шкула яланах асра тытнă. Унта кĕнекесем ярса панă. Ачасем мĕнле вĕреннине тĕрĕслеме пыра-пыра кайнă.

Предложенисем йĕркелесе çыр.

1) çĕнĕ, вĕренетпĕр, шкулта, эпир.
2) таса, классем, та, çутă, шкулта.

УЛЬЯНОВ УҪНӐ ХУТАР ШКУЛӖ.

Пыр Хутара,
унта пур паллӑ шкул.
Хыв ҫӗлӗкне,
кӗр васкамасӑр!

Ларать вӑл ӗнтӗ
ҫӗр те ҫирӗм ҫул...
Ларать ҫиле те,
ҫумӑра та пӑхӑнмасӑр.

Ларать вӑл
палӑк пек мӑнаҫлӑн,
тата та вӑрӑм
пултӑр ун кунҫулӗ!

Колхозниксем
ҫак шкул пирки калаҫҫӗ:
«Ульянов шкулӗ!
Ленин ашшӗн шкулӗ!»

Стихван Шавли.

Предложенисене улӑштарса ҫыр.

Т ӗ с л ӗ х. Ача кӗнеке вулать.—
Ачасем кӗнеке вулаҫҫӗ.

Пионер Тӑван ҫӗршыва юратать.
Вӑл лайӑх вӗренет.

ЛЕНИН АТТЕ.

Ирĕк, савăк пурăнмашкăн
Советсен çĕршывĕнче.
Халь хисеплĕ халăх эпĕр
мĕнпур халăх йышĕнче.

Каласма именесси те
тăрса юлчĕ ĕлĕке.
Ирĕккĕн, илемлĕн, уççăн
янăрать пирĕн чĕлхе.

И. Ивник.

Çырса ил.

Владимир Ильич Чĕмпĕр хулинче çуралнă. Халĕ çав хулана Ульяновск теççĕ.

ÇĂКĂР ТĔПРЕНЧĔКĔ.

Пирĕн çемье пысăк: асаттепе асанне, аттепе анне. Пиччесем виççĕн. Эпĕ чи кĕçĕнни.

Килтисем пурте ĕçлеме юратаççĕ. Асатте выльăх-чĕрлĕхе пăхать, асанне апат-çимĕç хатĕрлет, кил-çурта тирпейлет. Атте — бригадир, анне фермăра ĕçлет. Пиччесем шкула кайсан, эпир асаннепе иксĕмĕрех юлатпăр. Асанне мана юрататъ, итлемесен тепĕр чух ятлать те. Эпĕ хам та асаннене юрататăп. Вăл мана юмах ярса парать, юрă та юрласа кăтартать.

Пĕррехинче çапла асаннепе иксĕмĕр апата лартăмăр. Сĕтел варринче — тирĕк. Унта — çĕрулми. Юнашар чашăкра — тутлă уйран. Асанне ăна халь çеç уçланăччĕ. Эпĕ ăнсăртран çăкăр татăкне ÿкертĕм. Асанне çакна

курчĕ те ăна урайĕнчен пĕшкĕнсе илчĕ.

— Мăнукăм, асту, çăкăра çĕре ан ӳкер, ан тĕпрет, типтерлĕ тыткала. Çăкăра хакламан çын тулăх пурнăç кураймасть,— асăрхаттарчĕ вăл мана.— Çăкăр тăвас тесе, нумай çын тăрăшса ĕçлет: суха тăваççĕ, акаççĕ, выраççĕ, тасатаççĕ, типĕтеççĕ, авăртаççĕ, унтан тин çăкăр пĕçереççĕ.

Эпĕ сĕтел хушшинчен тухрăм та, урайĕнче татах çăкăр тĕпренчĕкĕ çук-ши тесе, пĕшкĕнсе шырарăм. Тупрăм. Манăн алă тупанĕ çинчи çăкăр тĕпренчĕкне курсан, асанне савăнчĕ: «Яланах тирпейлĕ пул»,— терĕ.

Г. Мальцев.

Виçĕ предложени йĕркеле.

Кĕркунне, шкула, çитрĕ, вăрмансем, тум, ачасем, ылтăн, тăхăнчĕç, çӳреççĕ.

СОВЕТ ÇĔРШЫВĔ.

Эпир Совет çĕршывĕнче пурăнатпăр. Кĕскен пирĕн Тăван çĕршыва ССР Союзĕ е СССР теççĕ.

Пирĕн Тăван çĕршыв çав тери анлă.

Çĕршывăн хĕвеланăç чиккинчен хĕвелтухăçне пуйăс эрне ытла каять. Кунсерен 20 çухрăм утсан, çак çула çулталăкра та утса тухас çук.

Пирĕн çĕршывра çĕр вăтăра яхăн халăх пурăнать. Кашниех хăй чĕлхипе калаçать. Вĕсем хушшинче — вырăссем, украинецсем, белоруссем, тутарсем... Çав шутрах эпир те — чăвашсем.

Предложенисене уйăрса çыр.

Пирĕн Тăван çĕршывăн ялавĕ хĕрлĕ тĕслĕ ун çине çурлапа мăлатук ÿкернĕ.

СОВЕТ СОЮЗĔН ГИМНĔ.

Нихçан арканми Союза пĕрлештерчĕ
пур ирĕк республик(ă)сене Аслă Русь.
Сыв пултăр тăван халăхсем çитĕнтернĕ
пĕр йышлă, хăватлă Советлă Союз!

Чаплă, мухтавлă пул, ирĕк Çĕршывăмăр.
Халăхсен туслăхĕ — çирĕп тĕрек!
Ленинăн партийĕ — пирĕн хăватăмăр —
çут коммунизма илсе çитерет...

Пирĕн Тăван çĕршыв мĕн ятлă?

Пирĕн çĕршывра мĕнле халăхсем пурă-
наççĕ?

Предложенисем ту. Çырса ил.

1) çĕршыв, пирĕн, Тăван, пысăк, питĕ.
2) пурăнаççĕ, халăхсем, туслă, çĕршыври, пирĕн.

МУСКАВ.

Мускав — Совет çĕршывĕн тĕп хули. Çĕр чăмăрĕн пур кĕтесĕнче те ĕççыннисем Мускава юратаççĕ.

Мускав — тĕнчери чи пысăк хуласенчен пĕри. Хула варринче — Кремль. Кремль йĕри-тавра чул хӳме.

Пирĕн çĕршыври чи хисеплĕ вырăн — Хĕрлĕ площадь. Хĕрлĕ площадьре халăх çĕнтерӳçĕсене чыслать. Кунтах пĕрремĕш космонавтсене кĕтсе илнĕ...

Урăх çĕршывсенчен килнĕ туссем те чи малтан Хĕрлĕ площаде пыраççĕ.

И. Митяев.

Кирлĕ çĕрте çемçелĕх палли çыр.

1) Хĕрлĕ ялав вĕлкĕшет... .
2) Пичче Мускавра пурăнат... .

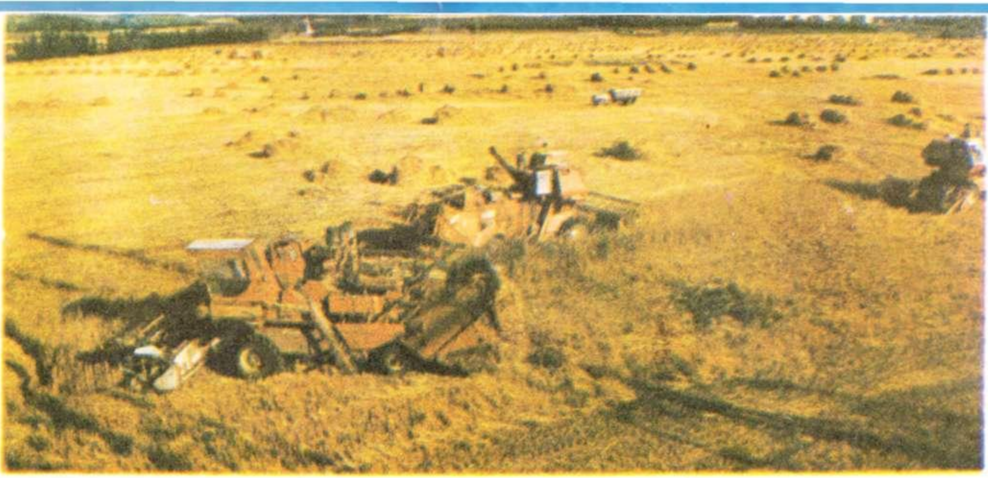

ТӐВАН ҪӖРШЫВ.

Хамӑр пурӑнакан ҫӗршыва эпир Тӑван ҫӗршыв тетпӗр. Кунта пирӗн асатте-асанне, атте-анне ҫуралнӑ. Эпир те ҫак ҫӗршывра ҫуралнӑ. Кунта эпир тӑван чӗлхепе калаҫатпӑр, ҫыратпӑр, вулатпӑр. Ҫак ҫӗршывра пире пурте тӑван.

Эпир хамӑр ҫӗршыва анне тетпӗр. Вӑл пире хӑйӗн ҫӑкӑрӗпе тӑрантарса ӳстерет, хӑйӗн шывне ӗҫтерет, тӑшмансенчен сыхлать.

Тӗнчере пирӗн ҫӗршывсӑр пуҫне урӑх ҫӗршывсем те пур. Анчах этемӗн амӑшӗ пӗрре кӑна, Тӑван ҫӗршывӗ те унӑн пӗрре ҫеҫ.

К. Ушинский.

КАРĂШПА КАЮРА.

Пĕчĕк карăш аякри ăшă енчен тăван çĕр-шывне, çурçĕре, васканă. Карăш çулла пирĕн тăрăхра чĕпĕ кăларать. Хĕл касма вара инçетри Африкăна вĕçсе каять.

Карăша вĕçме йывăр. Унăн çуначĕсем пĕчĕк. Вăл тĕллĕн-тĕллĕн вĕçет, тĕллĕн-тĕллĕн çуран утать.

Çул çинче карăш каюрана тĕл пулнă.

— Кам эсĕ? Ăçталла çул тытатăн? — ыйтнă карăшран каюра.

— Эпĕ — карăш, ăшă енчен тăван çĕр-шыва таврăнатăп.

Карăш каюрана аякри Африка çинчен каласа панă.

— Мĕншĕн эсĕ яланах ăшă çĕршывра пурăнасшăн мар? — тĕлĕннĕ каюра.— Мĕншĕн çулсерен пиншер çухрăмран вĕçсе ки-

летĕн? Урусене те юн тухичченех амантса пĕтерне. Хурчка та тытма пултарать сана. Мĕншĕн эсĕ ҫак тертсене куратăн? Мĕн илĕр-тет сана сивĕ ҫĕре?

— Тăван ҫĕршыв,— хуравланă карăш.

В. Сухомлинский.

Предложенисем туса ҫыр.

1) Автан	какалать
2) Хур	авăтать
3) Вăкăр	макăрать
4) Ача	мĕкĕрет

Предложенисенчен калав йĕркеле.

Симĕс курăк ҫĕкленет.
Хĕвел хĕртсе пăхать.
Юр ирĕлсе пĕтрĕ.
Ҫуркунне ҫитрĕ.

ЮРАТНĂ ÇĔРШЫВĂМĂР.

Юрататпăр эпир, чăвашсем, хамăрăн республикăна. Унăн улăхĕсене, вăрманĕсене, юханшывĕсене юрататпăр.

Чăвашсем çĕре анне теççĕ. Вĕсем мĕн авалтанпах çĕр ĕçлесе пурăннă.

Чăваш вăрманĕсем питĕ пуян. Вăрманта улма-çырла, мăйăр, кăмпа иксĕлми. Унта тĕрлĕ тискер кайăк нумай.

Пирĕн халăх авалтанпах хăйĕн кӳршисемпе туслă пурăнать. Вырăс халăхне вăл аслă пиччĕшĕ вырăнне хурса хисеплет.

Юхма Мишши.

Кирлĕ сăмахсем хушса, хăвăн адресна çыр.

Чăваш АССРĕ, ... районĕ, ... ялĕ, ... урамĕ, ...

ПИРĔН МУХТАВЛĂ ЕНТЕШ.

Василий Иванович Чапаев — граждан вăрçи геройĕ. Вăл Будайка ялĕнче çуралнă. Халĕ вăл ял Шупашкар варрине кĕрсе юлчĕ.

Чапаев Совет влаçĕшĕн кĕрешсе чапа тухнă.

Василий Иванович ăслă та хăюллă командир пулнă. Ăна салтаксем юратнă.

Чапаев ертсе пыракан çарсем нумай çапăçура çĕнтернĕ. Анчах та пĕр çапăçура хăюллă командира вăйлă амантнă. Аманнă Чапаев Урал шывĕнче путса вилнĕ.

Совет халăхĕ хăйĕн мухтавлă ывăлне манмасть. Шупашкарта ăна асăнса чаплă палăк лартнă.

Кирлĕ саспаллисем хушса çыр.

Чапаев — граждан вăрçи .еройĕ.
Вăл хăюллă коман.ир пулнă.

НАТАЛИ КĔПЕ ТĔРЛЕТ.

Натали кĕпе тĕрлет.
Кам валли
ҫав тери хитрелетет
Натали?
Тап-таса юр евĕрлĕ
шур пире
хĕрлĕ, симĕс ҫиппеле
вăл тирет.
Сарăпа сенкер хушать
тĕлĕпе.
Ку хĕвел пек курăнать,
пĕлĕт пек.

Петĕр Хусанкай.

Кирлĕ ҫĕрте ҫемҫелĕх палли ҫыр.

Марине тĕрĕ тĕрлет... . Тĕрри хитре пулат... . Ваҫук кимĕ ăсталат... .

ВИҪҪӖМӖШ КОСМОНАВТ ЛЁТЧИК.

Андриян Григорьевич Николаев — виҫҫӗмӗш космонавт лётчик. Совет Союзӗн Геройӗ ятне вӑл икӗ хут илчӗ. Хӑйӗн ытти космонавт тусӗсем пекех, Андриян—хӑюллӑ ҫын. Вӑл — совет саманинче ӳссе ҫитӗннӗ кӑйкӑр кайӑк. Уҫлӑхри ячӗ те унӑн — «Кӑйкӑр».

Чӑваш ачисемшӗн Андриян Николаев уйрӑмах ҫывӑх. Вӑл пирӗн ентеш-ҫке!

Паттӑр космонавтӑн тӑван ялӗ — Шуршӑл.

Шуршӑл ҫав тери хитре вырӑнта вырнаҫнӑ. Ял урамӗсем тирпейлӗ, ешӗл йӑмраллӑ. Ял ҫумӗпех Ҫавал шывӗ юхса иртет.

Андриян Николаев вӗреннӗ Шуршӑлти шкулта халӗ музей. Музейра космонавт вӗреннӗ класс, вӑл ларнӑ парта пур. Шуршӑлти колхоз та космонавт ячӗпе хисепленет.

Юхма Мишши.

ПИРĔН МАЙ.

Йăл кулать хĕвелĕ,
ялкăшать тĕнче.
Ялавпа тухатпăр
Май уявĕнче.

Ирĕк те мухтавлă,
чаплă ĕмĕре
савăнса мухтатпăр
юрă-кĕвĕре.

Иван Ивник.

Предложенисене уйăрса çыр.

Совет çыннисем уява тухнă вĕсен аллисенче чечексем, ялавсем çынсен сăн-пичĕ савăнăçпа çиçет.

Хирĕçле пĕлтерĕшлĕ сăмахсене туп.

вăрăм	çăра	салху	начар
хура	шултра	аван	хавас
шĕвĕ	шурă	усал	пысăк
вĕтĕ	кĕске	пĕчĕк	ырă

ÇĔНТЕРӲÇĔ САЛТАК.

Çĕнтернĕ салтак фашистсене. Çĕнтерӳçĕ пулса çитнĕ вăл Берлина.

— Мухтав совет салтакне! — саламланă ăна Берлин çыннисем.

Салтак инçетри хуларан килне таврăннă. Берлин çыннисем ăна сума суса палăк лартнă. Салтак аллинче хĕç, кăкăрĕ çумне вăл пĕчĕк хĕрачана çупăрланă. Совет салтакĕ халăхсене фашистсенчен хăтарнине пурте асра тытчăр!

Ăçта кăна çук-ши совет салтакне сума суса лартнă палăксем! Югославире, Польшăра, Румынире, Венгрире, Болгарире, Чехословакире...

С. Баруздин.

Сирĕн ялта вăрçăран килмен салтаксене асăнса лартнă палăк пур-и? Палăк çинчен каласа пар.

Предложенисене уйăрса çыр.

Тăван çĕршывăн аслă вăрçи тăвата çул пынă ку вăрçăра совет çыннисем паттăррăн çапăçнă вĕсенчен нумайăшĕ киле таврăнай-ман.

ПĔРТĂВАН ПАТТĂРСЕМ.

Муркаш районĕнчи Исетерккĕ ялĕнчи Татьяна Николаевнăпа Алексей Илларионович сакăр ывăл пăхса ӳстернĕ. Саккăрăшĕ те вĕсем Тăван çĕршывăн аслă вăрçине хутшăннă.

Иван вăрçăн пĕрремĕш кунĕнчех пуçне хунă. Шăллĕ вилнине пĕлсен, Кĕркурипе Александр хăйсен ирĕкĕпе фронта кайнă.

Хĕрӳ çапăçура Кĕркурин пурнăçĕ те татăлнă. Вилнĕ паттăра Совет Союзĕн Геройĕ ятне панă.

Якур пĕр çапăçура тăшман дзотне хăй ӳчĕпе хупланă. Павăл та Тăван çĕршыва хӳтĕлесе вилнĕ. Флорпа Родион вăрçăра йывăр аманнă. Вĕсем те вăхăтсăр çĕре кĕнĕ.

Александрпа Михаил та вăрçăра паттăр çапăçнă. Вĕсем халĕ Шупашкарта пурăнаççĕ.

Сакăр паттăр ятне ял çыннисем яланах асра тытаççĕ. Ялти пĕр урама Алексеевсен ятне панă. Урам вĕçне паттăрсен амăшне асăнса палăк лартнă.

Çырса ил.

Пире вăрçă кирлĕ мар,
миршĕн пурте кар тăрар!

ÇĔНĔ ПУРНĂÇ КАЛЧИСЕМ.

Ылтăн тумлăн ялкăшса
килчĕ тулăх кĕркунне.
Ларса тухнă савăнса
эпир парта хушшине.

Шкулĕ çутă, тап-таса,
пĕтĕм кăмăл çĕкленет.
Вĕренетпĕр тăрăшса
эпир халĕ кулленех.

Иван Ивник.

ÇĂЛТĂР ÇИНЧЕН.

— Куратăн-и? — ыйтрĕ Вова мăнаçлăн. Унăн кăкăрĕ çинче хĕрлĕ çăлтăр ялкăшать.

— Эпĕ октябрёнок. Октябрёнокла пурăнма пуçлатăп!

— Октябрёнокла мĕнле пурăнмалла?

— Эх, эсĕ те ҫав! Октябрёноксен хăйсен правилисене пĕлмелле. Пулас пионер вĕт эпĕ. Ăнлантăн-и? Октябрёнокăн хаваслă пурăнмалла, ĕҫрен хăрамалла мар, аслисене пулăшмалла. Тӳрĕ кăмăллă пулмалла.

— Тата мĕн тумалла?

— Тăрăшса вĕренмелле, туслă пурăнмалла.

— Эпĕ октябрёнокла пурăнма пултаратăп-и?

— Мĕнле калас, пултаратăн пуль... Акă эпĕ паян урай шăлса тухрăм. Эсĕ те ҫакна тума пултаратăн вĕт.

— Паллах, пултаратăп.

— Куратăн-и, эсĕ урайне шăлсан та, шăлмасан та пултаратăн. Манăн вара шăлмасан юрамасть. Эпĕ — октябрёнок.

В. Голявкин.

ЭПИР СОВЕТ АЧИСЕМ.

Эпир совет ҫӗршывӗн
телейлӗ ачисем.
Ӳсетпӗр ирӗк, сывӑн
пуласлӑх хуҫисем.

Мухтавлӑ пирӗн халӑх
ӗҫре, кӗрешӳре.
Хӑй пек ӗҫчен, вӑй-халлӑ
вӑл ӳстерет пире.

Иван Ивник.

Предложенисем йӗркеле.

Нина	карап	савалать
Шура	кӗнеке	ӳкерет
Раман	хӑма	вулать

ПĔРРЕМĔШ ПАНУЛМИ.

Алёна пӳрт умне икĕ улмуççи лартрĕ. Пĕрине — амăшĕ, теприне — асламăшĕ ячĕпе.

Пĕр çул шăварчĕ улмуççисене хĕрача, икĕ çул... Виççĕмĕш çулхине амăшĕн улмуççийĕ çинче пĕртен-пĕр чечек çурăлчĕ. Унтан пĕртен-пĕр панулми тĕвĕленчĕ.

Кĕçех панулми пиççе çитрĕ. Пĕррехинче Алёна сада тухрĕ. Вăл амăшĕн улмуççийĕ çинчи панулмие татса кĕчĕ. Ăна вăл, çурмаран касса, икĕ пĕчĕк турилкке çине хучĕ.

— Анне, асанне,— терĕ вăл,— панулми çийĕр, вăл сирĕн улмуççи çинче çитĕннĕ. Панулмийĕ тутлă пултăр.

Савăннă амăшĕпе асламăшĕ Алёна çине ăшшăн пăхрĕç.

В. Сухомлинский.

Çывăх пĕлтерĕшлĕ сăмахсене тупăр.

ăшă	шăрăх	пысăк
сулхăн	сарлака	хăвăртах
анлă	ерипен	капмар
хуллен	сивĕ	часах

ПĂРЧĂКАН.

— Пăрчăкан, пăрчăкан,
ма çунатна пăчăртан?
Тăрăс-тăрăс сиккелен,
хӳрӳне пĕрмай силлен,
мĕн пулнă вара паян?

— Эппинех сана калам:
лупас хыçĕнче — йăвам,
йăвара — тăват пепкем,
тăваттăш те тĕкленмен.

Эс илесрен чунӑм ҫук,
эс тивместӗн пуль, Ваҫук?

— Эх, пӑрчӑкан, пӑрчӑкан,
эс ахалех пӑчӑхан!
Кайӑк чӗппине Ваҫук
нихӑҫан та тивес ҫук.

Стихван Шавли.

Кирлӗ сӑмахсем хушса ҫыр.

1) ... шӑнкӑрч йӑви тӑвать.	тӑри
2) Тӳпере ... юрӑ шӑрататать.	ача
3) ... чӑхсене апат парать.	тӑмана
4) ... шӑши тытать.	хӗрача

Сӑмахсене сыпӑкласа вулӑр.

Акӑш, чӑх, автан, хур, пӑрчӑкан, кӑвакал, ҫерҫи, шӑнкӑрч, ӳхӗ, тӑмана.

ПĔРЧĔ.

Атте сĕтел умĕнчи пукан ҫинче ларать. Эпир — сĕтел хушшинче. Апатланатпăр. Пурсăмăр та тирпейлĕ пулма тăрăшатпăр. Шăллăм Ванюк ҫеҫ тăп лара пĕлмест. Вăл куркинчи сĕтне тăкнă, ҫăкăрне тĕпретнĕ.

Атте ун ҫине пăхса илчĕ те:

— Эсĕ, Ванюк, хăҫан тирпейлĕрех пулатăн? — тесе ыйтрĕ.— Ҫăкăра ун пек ан тĕпрет. Ҫăкăр вăл пĕрчĕрен пулать. Пĕр пĕрче хĕрхенме пĕлмен ҫын ҫĕр пĕрче хĕрхенми пулать. Ун пек юрамасть, ачам.

Ванюк вăтаннипе хĕрелсе кайрĕ. Вăл васкасах сĕтел ҫинчи тĕпренчĕксене пĕр ҫĕрелле пуҫтарчĕ.

Илпек Микулайĕ.

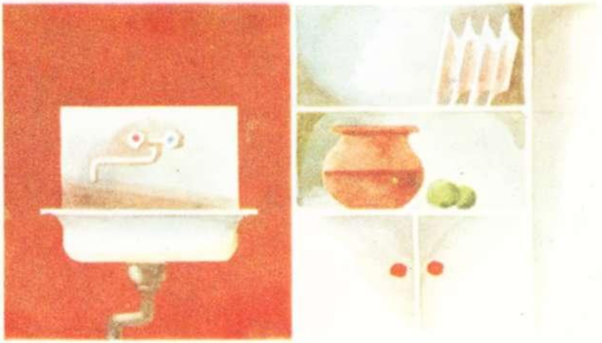

Кирлӗ саспаллисем хушса ҫыр.

1) Ачасем ҫ.рлана кайнӑ.
2) Юманӑн вулли ҫ.рӗп.
3) Кӑҫал .раш ӑнса пулчӗ.

Сыпӑксем хушса, сӑмахсем ту.

Ҫӑ- , пӗр- , шӑл- , кур- , пу- , сӗ- .

ПЫСӐК КУРКА.

Ҫак пӗчӗк шкулта икӗ класс ҫеҫ.

Пысӑк переменӑра ачасене сӗт ӗҫтереҫҫӗ. Сӗтне ачасем валли Марье инке илсе килет. Вӑл ывӑс ҫине ҫирӗм пилӗк курка лартса тухать. Кашни класӗнчех ҫирӗм пилӗк ачаҫке!

Столовӑйра ҫирӗм тӑватӑ курка пӗр пеккисем, пӗри вара пысӑкрах.

Малтан столовăя яланах пĕрремĕш класс кĕрет. Ачасем ывăс тавра хĕвĕшеççĕ. Пысăк курка енне нумай алă кармашать. Анчах ăна пĕри çеç илме пултарать-çке. Телейли çине нумайăшĕ ăмсанса пăхать.

— Мĕнле япăх ачасем,— кулянать кун пек чух Марье инке.

Кĕçех иккĕмĕш класс çитет. Ачасем ывăс çинчи пĕчĕк куркасене васкамасăр илеççĕ. Пысăк курка тăрса юлать. Кая юлнă ача вара пысăк куркана вăтанчăклăн илет.

— Мĕнле ырă ачасем...— савăнса мухтать вĕсене Марье инке.

В. Сухомлинский.

Кирлĕ сăмахсем хушса çырса ил.

Аннапа ... кăмпана кайрĕç. Марине
Вĕсем хыççăн ... та чупрĕ. Улай

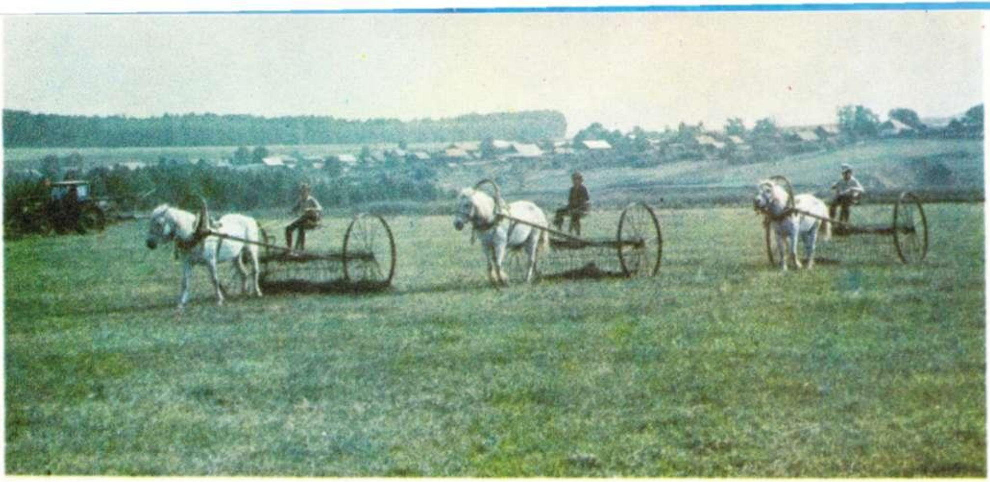

ТУЛ ÇУТӐЛАТЬ.

Çӑлтӑрсем сӳнеççĕ
ерипен, илемлĕн.
Уйӑх шурса çитрĕ
çӳллĕ тӳпере.

Халĕ çĕкленес пек
вашават хĕвелĕ
тухӑça илемлĕн
çулӑм ӳкерет.

Улӑхра, шӑрçа пек,
кĕмĕлĕн-мерченĕн
чӑмӑртанче сывлӑм —
çакӑттӑм мӑя.

Ереветлĕ шӑпчӑк
уншӑн хĕпĕртенĕ,
эх, юрри-çке уççӑн
чӳхенсе каять...

Иван Ивник.

Пӑнчӑсем вырӑнне кирлĕ саспаллисем çыр.

Утса-чупса пынӑ чух
кĕм.л ç.рĕ тухрĕ .крĕ.(Сывлӑм.)

ТАЛӐК.

Эпир пурӑнакан ҫӗр чӑмӑр. Ун тавралла— тӗнче уҫлӑхӗ.

Ҫӗр хӑй тавра тата Хӗвел тавра ҫаврӑнать.

Ҫӗр хӑйӗн тӗнӗлӗ тавра пӗр талӑкра ҫаврӑнса ҫитет. Ҫак вӑхӑтра ҫӗрпе кун ылмашать. Тӗттӗмленет, каҫ пулать, тул ҫутӑлать, кун пуҫланать.

ВӐХӐТ.

Вӑхӑта сехетпе виҫеҫҫӗ. Сехет ҫинчи ҫаврашкана вуникӗ пая пайланӑ. Кашни пайӗ пӗр сехете пӗлтерет.

Сехетӗн икӗ йӗп. Пӗр йӗппи вӑрӑм, тепри — кӗске. Кӗске йӗппи сехетсене кӑтартать. Вӑл майӗпен куҫать, талӑкра икӗ хут ҫеҫ ҫаврӑнать. Вӑрӑм йӗппи кашни сехетре пӗр ҫаврӑм тӑвать.

КАҪ ПУЛАТЬ.

Хӗвел каҫа сулӑнать,
сӑрт хыҫнелле пытанать,
сулхӑнланать сӗм вӑрман,
уҫӑ сывлӑш палӑрать.

Каҫхи хӗвел ылтӑн пек
йывӑҫ витӗр курӑнать,
сарӑ вӗҫен кайӑк пек
унӑн ҫути вӑй вылять.

Н. Шупуҫҫынни.

Пӑнчӑсем вырӑнне у е ӳ саспалли ҫыр.

1) .хӗ вӑрманта пурӑнать.
2) Раман .хӑ турӗ.
3) Ял ҫумӗнчи к.лӗ тарӑн.
4) Ачасем вӑйӑ-к.лӑ юратаҫҫӗ.

КУШАК АÇИПЕ ÇЕРÇИ.

(Чăваш халăх юмахĕ.)

Пĕррехинче кушак аçи хĕвел питĕнче ăшăнса выртнă. Хайхискер, ăшă та тутă пурнăçпа киленсе, куçĕсене хупса мăрлатнă. Сасартăк вăл юнашарах такам сассине илтет: «Чĕвик! Чĕвик!»

Куçне уçать те курать: валашка хĕрринче çерçи ларать иккен. Темĕн сăхать вăл.

Кушак аçи шартах сикнĕ. Вăл шăртне вирелле тăратнă.

Çерçи, валашка тăрăх сиккелесе, çывăхах пырать. Кушак аçи чалт! çеç сикет те çерçие ярса тытать.

Анчах çерçийĕ ватăскер пулнă. Ватă çерçие хывăхпа улталаймăн!

— Чим! Чим! — тет вăл.— Эсĕ мана çиессе çийĕн те, анчах аса ил-ха. Паян, çывăрса

тăрсан, пит çурăн-и? Эсĕ куçусене те тасатман-çке. Аслă та ырă çынсем ирхине, çывăрса тăрсан, пит çăваççĕ, вара тин ĕçе пикенеççĕ.

— Чăнах та, пит çăваймарăм! — аса илнĕ хайхи кушак аçи.

Вăл чĕрнисене пытарать те çерçие вĕçертсе ярать. Унтан çăвăнма пикенет. Урине чĕлхипе йĕпете-йĕпете питне-куçне сăтăркалать. Çерçи пăхрĕ-пăхрĕ те пăрр! турĕ, тет.

Çав вăхăтранпа кушак аçи апат умĕн мар, апат хыççăн питне çăвать, тет. Ăна кура ытти кушаксем те апатлансан тин çăвăнаççĕ, тет.

Предложенисем йĕркелесе çыр.

1) кушак, тытма, шăши, юрататъ.
2) çиет, вăл, те, сĕт.

ХРЕСЧЕНПЕ УПА.

(Белорус халăх юмахĕ.)

Пĕр хресчен вăрмана вутта каять. Ĕҫлесе ывăнсан, тунката ҫине канма ларать. Кĕтмен ҫĕртен ун патне упа тухать.

— Эй, этем,— мĕкĕрсе ярать упа,— атя иксĕмĕр тытăҫса пăхар.

Пăхать хресчен упа ҫине. Ытла та пысăкскер вăл — ăҫтан ҫыхланăн унпа.

— Тăхта, малтан санăн вăйна тĕрĕслесе пăхар,— тет ăна хресчен.

Вăл пуртă илет те тункатана варринчен ҫурать. Унта савăл ҫапса лартать:

— Ҫак тунката тяппупа туртса ҫур. Вара эсĕ чăнах вăйли курăнĕ.

Упи нимĕн шутламасăрах тяппине хушăка чиксе ярать. Хресчен савăла ҫапать те кăла-

рать. Тунката ҫавӑнтах упа тяппине хӗстерсе хурать. Мӗкӗрсех ярать упа.

— Ну, мӗнле, кӗрешес шухӑш пур-и? — кулать хресчен.

— Ҫук,— тет упа,— сыхланмастӑп.

— Ҫапла ҫав. Вӑйпа ҫеҫ мар, ӑспа та ҫӗнтерме пулать. Ҫакна ялан асра тыт,— тет хресчен.

Хирӗҫле пӗлтерӗшлӗ сӑмахсене туп.

пысӑк	тӗттӗм	кахал	хӑюллӑ
хӑравҫӑ	ӗҫчен	ҫутӑ	пӗчӗк

Предложенисем йӗркелесе ҫыр.

Хураҫка	чӗпсене сыхлать.
Марине	шӑши тытать.
кушак	ӑслӑ йытӑ.

ИКĔ ШАПА.

(Вырăс халăх юмахĕ.)

Икĕ шапа ăнсăртран хăйма чӳлмекне кĕрсе ӳкнĕ. Вĕсенчен пĕри çемçешкерех те шиклĕрех пулнă. Вăл кăштах ишкеленĕ те:

— Манран пурпĕрех ишсе тухасси пулмасть,— тенĕ.— Мĕскер пустуй тапаçланас! Путас та вилес!

Путнă вара вăл.

— Çук,— тенĕ тепри,— путма эпĕ кирек хăçан та ĕлкĕрĕп. Ишем вăй пĕтсе çитиччен...

Нумай иртнĕ-и вăхăт, сахал-и. Мĕн ку? Шапа хăй айĕнче хăйма мар, темĕнле хытă япала пуррине туйнă. Пăхнă та хăй çу чăмăркки çинче ларнине курах кайнă.

Ише-ише шапа хăех çу ӳкернĕ иккен! Çакă çăлса хăварнă та ăна!

Предложенисем йӗркелесе ҫыр.

1) Павлуш, вулать, юмах.
2) Шура, кӑмпана, кайнӑ, Машӑпа.
3) парать, Нина, апат, чӑхсене.

УЛИНЕ ТӖЛӖНЕТ.

Пӗррехинче пиллӗкри Улине ашшӗпе пӗрле вырӑс ялне кайнӑ. Урамра пӗчӗк ачасем вылянӑ. Вӗсем хӗрсе кайсах тем ҫинчен калаҫнӑ.

Улине шалт тӗлӗннӗ.

— Атте, пӑх-ха, хӑйсем пӗчӗк ҫеҫ, вырӑсла епле лайӑх пӗлеҫҫӗ. Манӑн та ҫапла вӗренесчӗ.

Инҫех те мар колхозӑн ӗне ферми пулнӑ.

Улине ӗнесем макӑрнине илтнӗ те:

— Ӗнисем чӑвашлах макӑраҫҫӗ тата,— тенӗ.

М. Сакмаров.

УТĂРА.

Колхозниксем утă çулма тухрĕç. Пĕчĕк Илемпи те вĕсемпех. Аслисем çулаççĕ. Илемпи паккус салатать.

Кăнтăрла тĕлне самаях ывăнчĕ Илемпи. Хĕвелĕ тата! Мĕншĕн çав териех çунтарать-ши?

— Хĕвел ури вăрăмланнă,— сăмах хушрĕ кукашшĕ.— Илемпи çине пусма пуçларĕ, авă.

— Пусрĕ пуль çав,— терĕ кукамăшĕ те.

— Мĕнле хĕвел ури? — тĕлĕнет хĕрача.— Ăçтарах вăл? Тӳпе сенкер те тăрă. Нимĕн ури те курăнмасть.

— Ларса кан, мăнукăм,— терĕ кукашшĕ.— Ăшăрхарăн, ывăнтăн пулĕ.

Ю. Смирнова.

ТЕЛЕЙЛӖ АЧАСЕМ.

Пире ҫут ир лăпкать ачашшăн,
хӗвел пире савса кулать.
Ҫул уҫă халь кашни ачашăн —
хавасланса ҫӳре шкула.

Шур ҫеҫкере колхозăн сачӗ.
Ытарма ҫук ун илемне.
Пире телейлӗ пурнăҫ пачӗ
Тăван ҫӗршыв — тăван анне.

Эпир хастаррăн вӗренетпӗр
мӗнпур ӗҫре ăста пулма.
Ӳсетпӗр, паттăр ҫитӗнетпӗр
телейлӗ пурăнăҫ тума.

А. Ӗҫхӗл.

Тамара Васильевна Артемьева
Михаил Константинович Волков
Леонид Павлович Сергеев

ЧУВАШСКИЙ БУКВАРЬ

Под общей редакцией кандидата
педагогических наук **М. К. Волкова**

Зав. редакцией Г. Г. Иванов

Редактор А. А. Алексеев
Художник В. А. Смирнов
Художественный редактор Э. М. Юрьев
Технический редактор В. П. Окина
Корректор Р. К. Куприянова

ИБ 1889

Сдано в набор 20.11.86. Подписано к печати 21.05.87. Формат $70\times90^1/_{16}$. Бумага офсетная № 1. Печать офсетная. Гарнитура букварная. Усл. печ. л. 10,53+0,29 форзац. Усл. кр.-отт. 43,86. Учетно-изд. л. 11,04+0,46 форзац. Тираж 21000 экз. Заказ № 4144.
Изд. № 96. Цена 30 коп.

Чувашское книжное издательство, 428000, Чебоксары, пр. Ленина, 4.

Типография № 1 Государственного комитета Чувашской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли, 428019, Чебоксары, пр. Ивана Яковлева, 15.

Аа Ӑӑ Бб Вв
Ӗӗ Жж Зз
Мм Нн Оо Пп
Уу Ӳӳ Фф
Щщ ъ Ыы ь

Гг Дд Ее Ёё
Ии Йй Кк Лл
Рр Сс Ҫҫ Тт
Хх Цц Чч Шш
Ээ Юю Яя

30 пус

ЧӐВАШ КӖНЕКЕ ИЗДАТЕЛЬСТВИ